

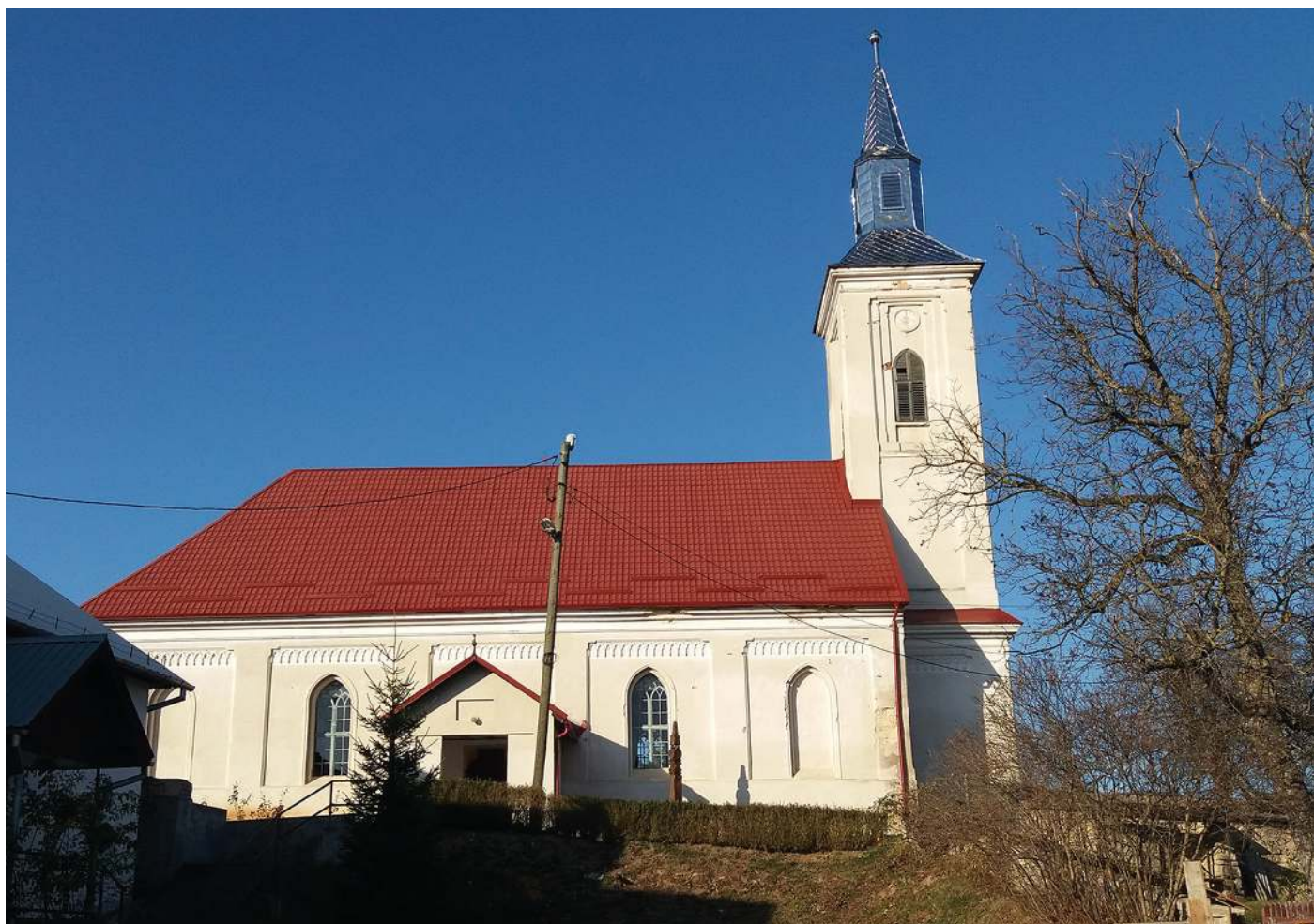

Kalotaszeg Reménye

„Várván a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.” (Titusz 2:13)

42.-43. szám, 2019. november-december

Keresztény szellemiségű havilap

Mákófalva 1864-ben újjáépített református temploma. Az itteni református közösség kb. 600 lelket számlál.

Egészségünk:

Szív-érrendszeri betegségek (2. rész)

Bevezető

Előző cikkünkben a szív-érrendszeri betegségek megelőzéséről tárgyaltunk. Ezen betegségek alatt főképp a szívinfarktust,

az agyvérzést (agyi érinzultust), illetve a láb ereinek érelmeszesedését értjük. A továbbiakban szó került ezen betegségek kialakulásának okairól, vagyis a szív-érrendszeri betegségek kockázati tényezőiről. Beszéltünk a dohányzásról, meg a magas vérnyomásról. Kifejtettük, hogy nagyon fontos a dohányzás káros szokása elleni kitartó harc, illetve a magas vérnyomás megfelelő kezelése.

Jelen cikkünk az előbbi folytatásaképpen további kockázati tényezőket tárgyal.

(folytatás a 2. oldalon)

Egészségünk:

Szív-érrendszeri betegségek (2. rész)

(folytatás a 1. oldalról)

A magas koleszterinszint

Mi a koleszterin?

A koleszterin (vagy koleszterol) egy, az emberek és állatok szervezetében található, az alkoholok családjába tartozó létfontosságú anyag.

Mi a szerepe a koleszterinnek?

A testünket alkotó sejtek különböző alkatrészekből állnak - például minden sejtnak van egy külső burka, avagy sejthártyája. Ezen sejthártya egyik alapvető alkotóeleme a koleszterin. Szervezetünkben egyes hormonok alapanyaga - pl. a mellékvese által

termelt hormonok, illetve a nemi hormonok - a koleszterinből származnak. Ugyanígy az epesavak is. Az epének, mint tudjuk szerepe van a zsíroknak a bélben történő felszívódásában. Ugyanakkor koleszterinből származik a testünkben előállított D-vitamin is.

Honnan származik a szervezetünkben levő koleszterin?

Két forrása van: egyrészt a szervezet maga állít elő koleszterint, másrészt a bevitt táplálékból is hozzájuthatunk. Tehát, ha valakinek magas a koleszterinszintje, akkor ez két dolog miatt lehet. Egyrészt egyesek szervezete könnyen felhalmozza a koleszterint - ezekre szokták mondani azt, hogy nem jó az anyagcseréjük, avagy „nem jó az égésük”.

Viszont gyakran éppen a táplálék általi koleszterin bevitellel van a baj, s azoknál, akiknek már eleve rossz az anyagcseréjük, ez csak súlyosbítja a helyzetet. Az ember anyagcseréjén nem lehet

változtatni, viszont a táplálkozási szokásokon igen.

Melyek azon élelmek, amelyek koleszterint tartalmaznak?

Elsősorban fontos leszögezni, hogy itt csak az állati eredetű élelmek jöhetnek számításba. Minden ami növényi, természetesen nem tartalmaz koleszterint.

Így hát a következő élelmek gazdagok koleszterinben: tojás, sajtfélék, zsíros túró, szalonna, vöröshús, állati szervek, egyes halak, tejföl, magas zsírtartalmú joghurt. Nagyvonalakban elmondható, hogy ami állati eredetű és zsíros, az sok koleszterint is tartalmaz.

Az ember anyagcseréjén nem lehet változtatni, viszont a táplálkozási szokásokon igen.

Szervezetünkben a koleszterin az epe útján a széklettel távozik. Viszont ha sok koleszterin van a vérben, a máj nem győzi az epe által a szervezetből távozásra bírni ezt a mennyiséget. Ilyenkor a koleszterin, mint a vízkő lerakódik a vérerek falában, vagy akár a bőrben. Míg a bőrbe való lerakódásnak nincs különösebb káros hatása, az erekben

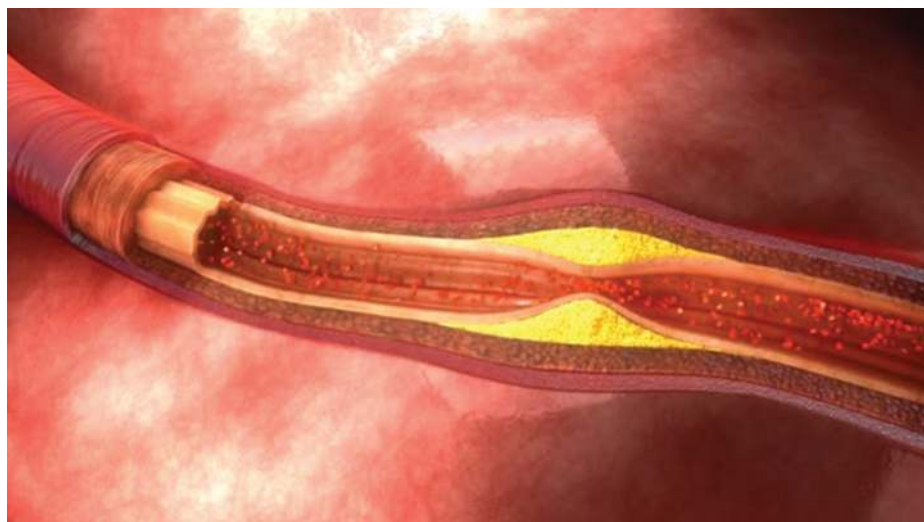
Tartalom

Kalotaszeg Reménye

42.-43. szám,

2019. november-december

Egészségünk	1
A B ₁₂ vitamin	6
Igemorzás.....	11
Balatonfüredi kirándulás.....	14
A gonosz szőlőművesek.....	24
Kaleidoszkóp	27
A vak és a látó Bartimeus.....	30
Kalotaszegi Istenes vers.....	34
A nagy küzdelem (8. rész)	36
Milyennek látjuk a másik embert?.....	42
Szó-kincs: Apokaliptikus állapotok (3. rész)	43
Szombatünneplés a kereszténység évszázadaiban	57
Kalotaszegi mese	59
Hirdetések.....	59
Újévi jókívánság	60

A koleszterin lerakódik a vérerek falába, s így elszűkíti őket.

való lerakódás szív-érrendszeri betegséghez vezet.

Hogyan kezelhető a magas koleszterinszint?

Fontos elsősorban megállapítani a koleszterin szintjét. Felnőtteknek ajánlott az, hogy 40 év felett végezzenek egy vérvizsgálatot. Ha az összkoleszterinszint nagyobb, mint 200 mg%¹, akkor szükség van a szint csökkentésére. Ami a diagnózist illeti, megemlítem, hogy az összkoleszterinhez több rész tartozik, többek között az LDL (low density lipoprotein²) – ami normálisan 115 mg%-nál kisebb kell legyen. Ezt nevezik „rossz koleszterinnek”. Másrészt van egy úgynevezett HDL (high density lipoprotein³) is, amit „jó koleszterin”-ként is emlegetnek. Ennek az a tulajdonsága, hogy minél magasabb a szintje, annál jobb. Ami tulajdonképpen a legkifejezőbb érték az az LDL. Ezt használják a leggyakrabban, mint követendő paramétert. Még egy megjegyzés: a koleszterinszintet nem befolyásolja az, ha valaki étlen volt a vérvételkor vagy nem.

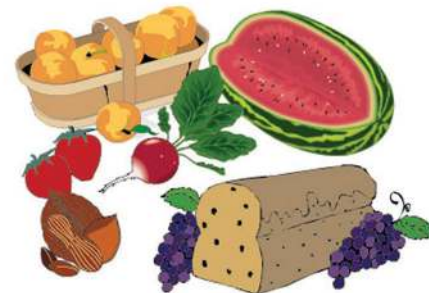
Az orvos az LDL-koleszterint illetően általában kitűz egy célt. Mondjuk, hogy ez valakinél 180 mg%, és le szeretnénk menni 115 mg% alá. Mint első lépés – az egészséges életmód bevezetése ajánlott. Ide az tartozik, hogy ezen túl a páciensnek nagyon kell figyelnie arra, hogy miként táplálkozik. A fentebb felsorolt ételeknek a fogyasztását le kell csökkenteni. Helyettük minél több teljes őrlésű gabona, diófélék, hüvelyesek, gyümölcsök és zöldségek bevitele javallt. Nem könnyű változtatások ezek, de a cél érdekében szükségesek. Ugyanakkor több testmoz-

A KOLESZTERIN ÉTKEZÉSI FORRÁSAI

A koleszterin csak állati eredetű táplálékokban található

A gyümölcsök, a zöldségfélék, a gabonaneműek és az olajos magvak egyáltalán nem tartalmaznak koleszterint

Állati és növényi eredetű élelmek

gásra is szükség lesz. Az ideális testsúly elérésére kell igyekezni.

Gyógyszeres kezelés Ha életmód változtatásokkal nem sikerül a célértéket elérni, akkor bevetethetőek gyógyszerek is. Elég hatékonyan bizonyultak ilyen tekintetben a *sztatínok*: Simvastatin, Atorvastatin (Sortis), Pravastatin vagy Rosuvastatin. Ezeket általában naponta egyszer, este kell

szedni. Sok esetben hatékonyan leviszik a koleszterinszintet.

Hatásukat úgy fejtik ki, hogy a szervezetnek a koleszterin előállítását bizonyos mértékben kémiai szinten gátolják. Mellékhatásaik a májra meg az izmokra terjednek ki (leggyakrabban). Általában ha valakinek sztatint írnak fel, akkor rendszeresen ellenőrzik is a vérben levő, májra, illetve izmokra vonatkozó értékeket.

Gyakran választás előtt állunk, és döntéseinknek következményeik vannak.

¹ mg% azaz mg/dL

² Alacsony (kis) sűrűségű lipoprotein, azaz zsír-fehérje – angolul.

³ Nagy sűrűségű lipoprotein

A cukorbetegség hatékony kezelésének titka a rendszeres ellenőrzés

Mindenesetre ha a páciensnek izomfájdalma, vagy végső soron bármilyen újonnan fellépő panasza van a sztatin-terápia ideje alatt, forduljon orvoshoz.

Ha a sztatinok mellett is magas marad a koleszterinszint, egyéb gyógyszereket is be lehet vetni. Ami az orvostudomány ezen részét illeti, elmondható az, hogy nyugaton már kifejlesztettek hatékony gyógyszereket a koleszterinszint csökkentésére. Ezek Romániában még nincsenek forgalomban, de egyes nyugati országokban már használják őket, eléggé ígéretes eredménnyel.

Ami viszont a legújabb eredményekben is ismételt kimutatott az, hogy egy egészséges koleszterinszint jelentősen csökkenti a szív-érrendszeri betegségek kockázatát.

Cukorbetegség

A cukorbetegségről már több cikkünkben szó esett. Ami a szív-érrendszeri betegségeket illeti, a cukorbetegség is a kockázati tényezők közé sorolható. Ha hosszú ideig magas a vércukorszintje, akkor ez az erek károsodásához vezet. Ezen megkárosodott erek már nem reagálnak

annyira a természetes táglási-összehúzódnási folyamatokra, így hát csökkenni fog a különböző szervek, végtagok vérellátása, ami a maga során a szívinfarktus kialakulására hajlamosít.

Ha valaki cukorbetegségben szenved, akkor a legfontosabb te-

Újból és újból teljes bizonyossággal ki lett mutatva az, hogy a helyes koleszterinszint jelentősen csökkenti a szív-érrendszeri betegségek kockázatát.

endője az, hogy rendszeresen járjon orvosi ellenőrzésre. Fontos a betegséget kordában tartani, azaz nem engedni meg, hogy hosszú ideig tartó magas vércukorszint álljon be, ugyanis ez teszi a betegséget oly veszélyessé. Cukorbetegség esetén nagyon ajánlott egy egészséges életstílus (pl. kelő mértékű testmozgás és egészséges táplálkozás) bevezetése. Ugyanakkor gyógyszerek is rendelkezésre állnak, amelyeket rendszeresen szedni kell. Ha valaki előrehaladott állapotban van, akkor bevetendő az inzulinos terápia.

Túlsúlyosság és ülő életmód

Ugyanakkor a túlsúlyosság is összefüggésbe hozható a szív-érrendszeri betegségekre való hajlammal. Bár a túlsúlyosság társadalmunkban lassan megszokottá válik, mégis orvosilag egy természetellenes, betegségekre hajlamosító állapotnak tekinthető. Ami általában a túlsúllyal együtt jár, az az ülő életmód. Így egy edzetlen szív- és érrendszerben könnyebben rakódik le a koleszterin.

Már világszerte azt ajánlják az általános lakosságnak, hogy végezzen minél több testmozgást. Hogy miként és mennyit, az igazából személyre szabott, de naponta (legalább) fél óra gyaloglás javasolt. A lényeg az, hogy tűzzünk ki célokat, a minél több mozgást illetően. Kezdetnek az is jó, ha hetente egyszer gyalog tesszük meg az utat a munkába vagy az üzletbe. Kezdjük mindig megvalósítható célokkal, ám válasszuk is meg őket.

Az volna a legjobb, ha elérnénk a magasságunkhoz viszonyított ideális testsúlyt. A fogyásról nagyon sokat lehetne beszélni, de mint általános irányelv, az a fontos, hogy többet mozogjunk, kevesebbet és egészségesebben együnk, és este csak minimálisan étkezzünk, ha egyáltalán szükségünk van a vacsorára.

Összefoglalás

Napjainkban a leggyakoribb halálos kimenetelű betegségek a szív-érrendszeri betegségek – szívinfarktus, agyvérzés, stb. Ezen betegségek esetében már számos orvosi tanulmány kimutatta, hogy életmódváltoztatással nagyrészt megelőzhetőek. Fontos tehát ezen dolgokat tudni és betartani. Kellő testmozgás, helyes, kiegyensúlyozott táplálkozás, mértékletes

A testmozgás sok betegség megelőzésére ajánlott, s míg elődeinknek az élet bőségesen kirendelte, ma gyakran nekünk magunknak kell keresnünk az alkalmat rá.

életvitel, dohányzás és alkohol kerülése – a legjobb megelőzést és gyógyszert jelentik.

Ugyanakkor, ha már kialakult valamely kockázati tényező, mint például a magas vérnyomás, magas koleszterinszint, vagy a cukorbetegség, akkor komolyan kell venni ezek kezelését, és az egészséges életmódra való rátérés még fontosabbá válik.

Minden kedves olvasónak jó egészséget kívánok, valamint erőt és kitartást az egészséget illető elhatározások véghezvitelére!

rációban bár, a vér útján a test legtöbb részébe. Testünkben tehát a szervek anyagok útján kommunikálnak, amiket a vérbe bocsájtanak ki. Például az inzulin – amit a hasnyálmirigy bocsájt ki – bekerül a vérbe és a cukrot az egész testben a vérből a sejtekbe juttatja. Az inzulinhoz hasonlóan a testben számos anyag kering, aminek különböző hatása van, ezeket nevezzük hormonoknak.

- **Ülő életmód** (románul *sedentarism*): a modern életvitel által

megteremtett kényelem, ami következtében az átlagembernek (a gépesítés révén) már nem kell testmozgást végeznie ahhoz, hogy a megélhetését biztosítsa. Sokszor még a munkahelyére is autóval, vagy egyéb szállítóeszközzel jut el, szinte teljesen kiiktatva a naponta amúgy oly szükséges gyaloglást.

Rupárcsics Arnold,
orvos-gyakornok,
Pforzheim, Németország

Szótár

- **Koleszterin** (vagy koleszterol): a vegyi elnevezése koleszterol, hiszen lényegében mint anyag – az alkoholok családjába tartozik, ezért használatos az -ol utótag. Az -in végződést mint biológiai szerepet betöltő anyag kapta (mint pl. kinin, keratin, kazein). A mindennapi használatban mindkét kifejezés helyes.
- **Hormon**: A szervezetben a kommunikáció útja a vér. Ha egy anyag a vérbe kerül, az hamarosan eljut, kis koncent-

Idősebb korban is ajánlott a rendszeres testmozgás

A B₁₂-vitamin: az élet vitaminja

Bevezető

A B₁₂-vitamin vagy Kobalamin olyan életfontosságú vitamin, amely a vegetáriánusok figyelmének középpontjában van, mivel semmilyen növényi forrásban nem található meg jelentős mennyiségben. Még nevezik a *fiatal-ság vagy az élet vitaminjának* is,

sedést. Szerepe van a fehérje- és zsírsavcserében. Hiánya káros hatással van a test számos funkcióira.

Honnan nyerhetünk B₁₂-vitamint?

A B₁₂-vitamint a mikroszkopikus gombák és baktériumok ál-

A B₁₂-vitamin felszívódása és raktározása

Az életkor előrehaladásával a B₁₂-vitamin felszívódásának hatékonysága csökken. Felszívódása nagymértékben függ az emésztőrendszer állapotától/működésétől. Az állati eredetű élelmiszerekben a B₁₂-vitamin erősen fehérjéhez kötődött formában van jelen, melynek szétbontásához egészséges gyomor, gyomornedvre van szükség. A szabadá vált B₁₂-vitamin a gyomorban egy olyan fehérjéhez, úgynevezett belső (intrinsic) faktorhoz kötődik, amit a nyálmirigyek és a gyomorfal sejtei állítanak elő. Így jut el sértetlenül a csípőbél végső szakaszába, a felszívódás helyére. Innen szívódik fel, főleg aktív folyamat eredményeképpen, a vékonybél falát alkotó sejteken keresztül. A B₁₂-vitamin felszívódása függ a vitamin mennyiségétől is. Nagy adag bevitele esetén a fennmaradt vitamin 1-1,6%-a diffúzió útján szívódik fel. A felszívódott B₁₂-vitamin ismét kötődik a transzport-fehérjéhez és különböző átalakulásokon megy át.

A B₁₂-vitaminnal dúsított élelmiszerekben levő B₁₂-vitamin, és

A meg nem szűnő fáradékonyság lehet az akár fiataloknál is előforduló kobalamin-hiány jele.

mivel rendkívül fontos a minőségi élet fenntartásához, s hiányában idő előtt jelentkeznek az öregedés jelei. Nélkülözhetetlen a sejtek osztódásánál és újraképződésénél. Szerepe van a folsav (azaz B₉ vitamin) aktív formájának a kialakulásánál. Nélkülözhetetlen az ideg-ingerület-vivő anyagok termelődéséhez, a mielinhüvely¹ szintéziséhez, a vörösvérsejtek és fehérvérsejtek képződéséhez és normális növekedéséhez. Csökkent a szív-érrendszeri betegségek kockázatát, az érelmesze-

lítják elő. A növényeknek nincs szükségük erre a vitaminra, *kizárólag az állati eredetű élelmiszerekben* fordul elő: májban, húsban (halakban), tejtermékekben, tojásban. Ma már szóba jöhetnek a B₁₂-vitaminnal dúsított élelmiszerek: szójatej, egyéb szójatermékek, feldolgozott gabonafélék,² valamint a B₁₂-vitaminkészítmények.³

2 A szójatej, vagy gabonatermék (müli, pehely) dobozán megvizsgálendő, hogy dúsították-e B₁₂-vel. Az Egyesült Államokban a B₁₂-nek a vegetáriánusok által tipikusan használt élelmekhez való adagolása megszokott, míg nálunk ritkább.

3 Pl. tabletta, vagy injekció formájában.

B12-vel dúsított étkezési élesztőpehely.

¹ A mielinhüvely kiterjedt, módosult plazmamembrán, mely az idegrostokat védőburok-szerűen borítja, spirálisan feltekeredett felépítésű.

a szájon át bevihető szintetikus B₁₂-vitamin (rendszerint cianokobalamin vagy metilkobalamin) szabad formában van jelen, ezért ennek felszívódásához nem szükséges az erőteljesen működő gyomor-emésztés.

A B₁₂-vitamin tárolódik a májban és egyéb szövetekben, felnőtt-nél 4000-5000 µg (mikrogramm), csecsemők vagy kisgyermekek szervezetében 30-50 µg mennyiségben, ahonnan szükség esetén felhasználódik.

A húsfélék, a tojás és a tejtermékek természetes módon tartalmazzák a B12-vitamint.

A rossz felszívódás miatti

B₁₂ hiány

B₁₂-vitaminhiányt számos tényező okozhat. Ennek fő oka a szükségesnél kisebb mennyiségű B₁₂-vitamin felszívódása. Egy felnőtt-nél naponta 5-7 µg B₁₂-vitamin ürül az epével, ami általában

B12-vel dúsított szójatej.

hatékony felszívódás mellett újból felszívódik. A főleg vitaminnal a vizelettel ürül.

A rossz felszívódás általában az alábbiak következménye:

- Ha meghaladtuk az 51 éves kort (függetlenül a táplálkozási típusunktól), mely korbéli előrehaladás rendszerint a gyomorsav hiányával társul. Vegetáriánusoknál, akár szigorúan vegetáriánusok, akár lakto-ovo-vegetáriánusok, ez gyakoribb jelenség.
- Felszívódási zavar állhat elő bármilyen életkorban, ha gyo-

morsavtermelést gátló gyógyszereket (pl. Omeprazol, Controloc) szedünk, vagy ha gyomorsavcsökkentő gyógyszerrel orvosoljuk magunkat. Egyéb gyógyszerek, melyek gátolják a B₁₂-vitamin felszívódását vagy anyagcseréjét: a Metformin, amit a 2-es típusú cukorbetegnek írnak elő, továbbá bizonyos antibiotikumok (Tetracyclin, Doxycyclin, stb.), vérnyomáscsökkentők (Enalapril, Ramipril, stb.), epilepszia elleni gyógyszerek, orális fogamzásgátlók és egyebek.

- Ha műtét által eltávolították gyomrunk egy részét, elégtelesen mennyiségben termelődik, vagy teljesen hiányzik az ún. *intrinsic faktor*.
- Ha eltávolították a vékonybél végső szakaszát, a *csípőbelet*, a B₁₂-vitamin felszívódási helyét, szintén számolnunk kell B₁₂-vitaminhiánnyal.
- Hiány állhat elő bizonyos bélbetegségekben, ahol károsodik a B₁₂-vitamin felszívódásának a területe (súlyos Crohn betegségben, lisztérzékenységben).
- Ugyancsak hiány léphet fel bizonyos bélférgességben, ahol a bélféreg (pl. a halgalandféreg) elvonja a bélbe jutott B₁₂-vita-

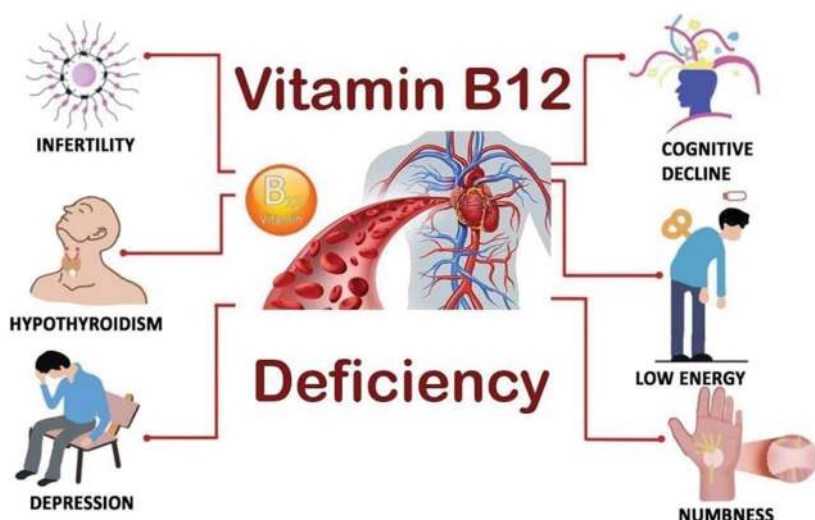
mint. Ez akkor fordul elő, ha az ember, fertőzött, nem eléggé hőkezelt halat vagy halikrát fogyaszt. A halgalandféreg rendszerint a csípőbélben tapad meg, s feléli a B₁₂-vitamint. A kifejlett féreg néha eléri a tizenöt méteres hosszúságot is.

- Meg kell említenünk még a vészes vérszegénységet, mely egy autoimmun betegség, amikor ellenanyagok képződnek a gyomorfall sejtjei/az *intrinsic faktor* ellen.
- Végül pedig a vékonybél baktériumflórájának kóros elszaporodását is ide kell sorolnunk.

A B₁₂-vitaminhiány tünetei és az idő előtti öregedés jelei

A B₁₂-vitaminhiány tünetei lényegében a szervezet öregedésének a jelei, mely észrevétlenül, fokozatosan alakul ki. Sokszor éveket vesz igénybe, hogy a raktárban levő vitamin felhasználódjon. A korai stádiumban csak laboratóriumi vizsgálatokkal lehet felismerni, és a betegség megjelenését megfelelő kezeléssel meg lehet előzni. Előbb enyhe *idegrendszeri tünetek* jelennek meg, mint például:

–Érzékelésizavarok, furcsaérzések: izolált zsibbadás-érzés a vég-

A B12-hiány néhány lehetséges tünete: meddőség vagy terméketlenség, pajzsmirigy-alulműködés, depresszió, kognitív (gondolkodóképesség) hanyatlás, csökkent energia (gyenge munkavégzési képesség), zsibbadt érzés a végtagokban.

tagoknál, a beteg úgy érzi, hogy valami szurkálja, esetleg fájdalom-érzése van az idegek lefutása mentén, vagy éppen érzéskiesés a végtagokban. Csökken a szem alkalmazkodóképessége, ízérzési zavarok és szaglászavarok jelentkezhetnek.

– Később bizonytalan járás (járás közben az egyensúly elvesztése), izomgörcsök, majd pszichés tünetek jelentkezhetnek: a beteg felejt, rosszul tájékozódik, képtelen koncentrálni.

– Depresszió, hangulatváltozás, ingerlékenység, emlékezet kihagyás, de személyiség változás, mások iránti bizalmatlanság és elmebaj, dementia is követheti.

– Jelentkezhetnek a vizelet vagy széklet visszatartás zavarai is.

Figyelem!

Az időskori idegrendszeri betegségek sokszor a B₁₂-vitaminhiánnyal állnak kapcsolatban.

Másrészt, az idegrendszeri tünetek mellett jelentkezhetnek általános tünetek is:

– Étvágytalanság, súlycsökkenés, általános gyengeség és kimerültség, enyhe hőemelkedés, ami eltűnik B₁₂-vitamin adására, megmagyarázhatatlan rossz közérzet, rövid ideig tartó eszméletvesztés, légszomj, bizonytalan mellkasi fájdalmak, szívdobogás.

– De jelentkezhetnek gyomor-bélrendszeri panaszok: puffadás, hányinger, székrekedés vagy néha hasmenés. A nyelv kisimul, vörös és gyulladt lesz, a nyelvszéli ízlelő szemölcsök eltűnnek.

– Előrehaladott stádiumban megjelennek a *vérszegénység* tünetei: a beteg sápadt, nagyon gyenge. A laboratóriumi rutinvizsgálat folyamán kiderül, hogy a betegnek *megaloblasztos* vérszegénysége van: a csontvelő kevesebb vörösvérsejtet termel, amely közül sok a nagy és fejletlen sejt.

A megaloblasztos anémia vagy a vészes vérszegénység (Biermer anémia) jelei gyakran az idegrendszeri tünetek megjelenése után jelentkeznek. Azon betegnek, akinél a vészes vérszegénység kialakult, egész életén át kell pótolnia a hiányt. Régebben, amikor még nem ismerték a B₁₂-vitamint, egy ilyen betegség végzetes volt, ma azonban már kezelhető, elsősorban B₁₂-vitamin injekció adásával, de B₁₂-vitamintabletták is rendelkezésünkre állnak.

Fontos!

A B₁₂-vitamin hiányának a megállapítása és kezelése az orvos feladata. A pontos diagnózist ő állítja fel, az anamnézis, a klinikai tünetek és a laboratóriumi vizsgálatok eredményei alapján. Keressünk egy olyan orvost, aki járatos ebben a kérdésben. Szó lehet csupán szubklinikai hiányállapotról, amikor még nincsenek komoly tünetei, így csak a laboratóriumi vizsgálatok alapján

Marhamáj. A sertésmájhoz hasonlóan nagy a B₁₂ tartalma (kb. 60 mikrogramm/100 gramm termék), azonban az állatok mája nagyon sok mérgeanyagot is tartalmaz, ezért fogyasztásuk kerülendő.

lehet megállapítani a hiányt. De később jelentkezhetnek súlyos, elsősorban idegrendszeri tünetek, amelyek kezelését komolyan kell venni.

A hiánytünetek nagy része a kezeléssel megszüntethető.

A vér biztonságos B₁₂-vitamin szintje

A vér biztonságos B₁₂-vitamin szintje az, amikor a B₁₂-vitamin (cianokobalamin) vérünkben mért értéke 500 pg/ml (pikogramm per mililiter) fölötti, sőt egyesek szerint a 600-1100 pg/ml közötti értékek javalltak. 200-500 pg/ml között van az ún. szürke zóna, amikor további laboratóriumi vizsgálatokra van szükség a helyzet tisztázása végett. Minden esetben javasolt a B₁₂-vitaminszint laboratóriumi meghatározása, mielőtt a szedését elkezdenők.

Van-e a B₁₂-vitaminnak toxikus adagja vagy rákkeltő hatása?

A válasz mindkét kérdésre egyértelmű: nincsen! A B₁₂-vitaminnak nincs mérgező hatása még igen nagy adagban sem. Túladagolási tünetek nem ismeretesek.

Az Egyesült Államokban kapható metilkobalamin tabletta.

Amikor a keringésben túlságosan megnő a B₁₂-vitamin mennyisége, például egy B₁₂-vitamin injekció beadása következtében, a fölösleg a vizelettel távozik.

Másrészt, a B₁₂-vitamin adagolása *nem okoz rákot*. Ellenkezőleg! Bizonyos rákos megbetegedéseknél, mint pl. a gyomor-, vastagbél-, végbél-, esetleg a mellrák esetén, éppen hogy kockázati tényezőt jelent a B₁₂-vitamin hiánya.

Másrészt, a mérésakor kiderített nagyon magas B₁₂ vitaminszint jelenléte, (1100 pg/ml-nél magasabb értékek), amely nem a tudatosan bevitt B₁₂ vitaminnak tulajdonítható, nagy rizikót jelenthet főleg a következő rákos megbetegedésekre nézve: vérrák, alkohol okozta emésztőrendszeri rák, dohányzás okozta tüdőrák, emlő-, vese-, és prosztatatarák.

Tehát: *a túlzottan magas B₁₂-vitaminszint azt jelzi, hogy valahol rák lehet a szervezetben*. Ilyenkor szükséges a beteg komoly kivizsgálása az esetleges rákbetegség felderítése végett.

B₁₂-vitaminhiány megelőzése és kezelése

A B₁₂-vitamin szedése – szájon keresztül - megelőzés végett javasolt a következőknek:

- Időseknek, 51 éves kor fölött, akár vegetáriánusok, akár nem.
- Vegánoknak, kortól függetlenül. Az egész világból érkezett jelentések arra mutatnak, hogy a teljes vegetáriánus életmódot folytató emberek vannak leginkább kitéve a B₁₂-vitamin hiányának.
- Vegetáriánus nőknek, terhesség vagy szoptatás idején.
- Olyan vegetáriánus gyerekeknek, akiknek az anyjuk vegetáriánus, és megaloblasztos vérszegénységgel küzd, avagy

már kialakultak nála a B₁₂-vitaminhiány szubklinikai tünetei.

- Akiknél a B₁₂-vitamin alacsony szinten van (500 pg/ml alatt).

Megelőzés végett elegendő, ha naponta 50 µg mennyiségű

Nálunk is kapható, nagy dózisú (ezer mikrogrammos), nyelv alatt oldódó, gyümölcsízű Solgar cianokobalamin tabletta. (100 napra elegendő 100 db-os kisterelésben 65 lej)

B₁₂-vitamint szedünk.

Étkezés előtt helyezzük a nyelvünk alá a kicsi, oldódó tablettát, s innen a vitamin egy része fel is szívódik. A gyógyszertárakban vagy különböző üzletekben ma már kaphatók B₁₂-vitamin készítmények: cianokobalamin, metilkobalamin néven. Külföldön van olyan készítmény, mely 80% metilkobalamint és 20% adenosilkobalamint tartalmaz. Ez hatásosabb formája a B₁₂-vitaminnak.

A B₁₂-vitaminra nézve jobb, ha abban tévedünk, hogy túladagoljuk, minthogy elégtelen legyen a bevitelünk. A már meglévő vitaminhiány kezelésének feltétlenül az orvos javaslata szerint kell történnie.

Következtetések

– B₁₂-vitaminhiány előfordulása és kockázata valós, főleg idős személyeknél, valamint azoknál, akik szigorúan vegetáriánus étrendet követnek. A vegetáriánus

táplálkozásnak számos előnye van, viszont a B₁₂-vitaminhiány kialakulásának kockázata is nagyobb a vegetáriánusoknál, ha nem szednek B₁₂-vitaminkiegészítőket.

– Jelenleg nincsen tudomásunk megbízható növényi B₁₂-vitaminforrásról, kivéve a B₁₂-vitaminnal dúsított élelmiszereket és természetesen az orális, valamint az injekciós készítményeket.

– Nem csupán a vegetáriánusoknak javallt a B₁₂-vitaminkiegészítők használata, hanem az időseknek is vagy azoknak, akiknél elégtelen a felszívódás atrófiás gyomorhurut, gyomor- vagy csípőbél resectio (kimetszés) miatt, megaloblasztos vérszegénységben vagy egyéb betegségben szenvednek.

– A jól megtervezett vegetáriánus étrend egészségesnek bizonyult és csökkenti a szív-érrendszeri betegségek, az elhízás, a cukorbetegség vagy a rák kockázatát, amelyek ma már elterjedt betegségeknek számítanak. A titok a jó tervezésben van. Akik csak hallomás útján válnak vegetáriánusokká, vagy azért, mert ez divatban van, és nem tájékozódni kellőképpen, egészségükkel

fizethetnek. A jól megtervezett vegetáriánus étrend azonban megtermi jó gyümölcsöt.

– A vegánok, a vegetáriánus vagy nem-vegetáriánus terhes vagy szoptató nők, azok, akiknek alacsony a B₁₂-vitaminszintjük, a vegetáriánus gyermekek vagy vegetáriánus anyák gyermekei, valamint az idősek tegyék napi rutinná a B₁₂-vitamin orális szedését.

– Végül jegyezzük meg, hogy a B₁₂-vitaminhiány nem tartozik azon bántalmak közé, amelyek esetében nem tudjuk, mit kell tennünk, hiszen ismerjük a megelőzés és kezelés módját, és az, aki gyakorlatba ülteti, nem fogja megbánni.

Figyelem!

Ezek a tanácsok nem hivatottak arra, hogy helyettesítsék az orvosi vizsgálatot és kezelést. Mielőtt B₁₂-vitamint szednénk, feltétlenül kérjük a vér cianokobalamin szintjének laboratóriumi meghatározását.

Minden olvasónak jó egészséget, boldogságot kívánok!

Dr. Ősz Tibor,
mikrobiológus,
Mezőfele

Függelék

- Vérszegénységről (anémiáról) akkor beszélünk, ha a vérben mikroliterenként 4 milliónál kevesebb vörösvérsejt található. A vérszegénységeket a vörösvérsejtek mérete és hemoglobintartalma alapján mikrocitás hipokróm, és makrocitás hiperkróm (*megaloblasztos*) csoportba soroljuk.

A mikrocitás hipokróm vérszegénységnél a sejtek nagysága, térfogata, és hemoglobin tartalma a normálisnál kisebb.

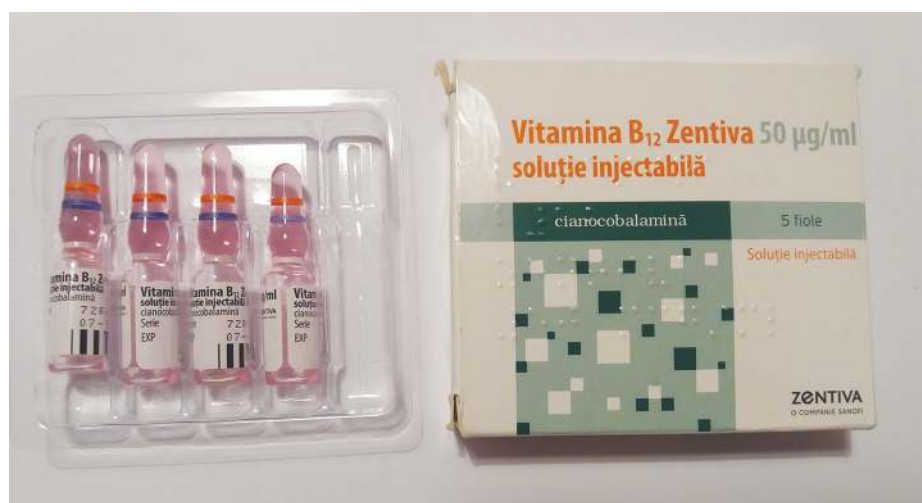
Ezzel ellentétben *megaloblasztos anémia* esetén a vörösvérsejtek nagysága és hemoglobin tartalma az átlagosnál lényegesen nagyobb. Mivel a vörösvérsejtek oxigénszállító kapacitása ezáltal sokkal jobb, a szervezet igen alacsony vörösvérsejtszámot is jól tolerál.

A megaloblasztos vérszegénység bármely életkorban előfordulhat. Sajátos formája a „vésses vérszegénység” (anémia pernicioza), mely többnyire 60 év felett jelentkezik, és az időskori, autoimmun eredetű gyomornyálkahártya-sorvadás következménye.

A megaloblasztos vérszegénység a kobalamin (B₁₂-vitamin) vagy folsav (B₉ vitamin) hiányára vezethető vissza.

(Forrás: egeszsegkalauz.hu)

- A Solgar B12 tabletták nagy dózisa (1000 mikrogramm) a gyenge felszívódási arány miatt szükséges. A főlöleg eltávozik a szervezetből. Ugyanakkor a Zentiva B₁₂ injekció fiolák kisebb dózisúak (50 mikrogramm), mivel az emésztőrendszert kikerülve a kobalamin egyenesen az izomszövetbe, majd onnan közvetlenül a vérbe kerül.

Súlyos B12-hiány esetében szükségessé válhat az orvos által felírt injekciós kezelés. Romániai gyógyszertárakban kapható, intramuszkuláris (izomba befecskendezendő) B₁₂ fiolák.

Igemorzsák

Az éjszaka negyedik részében

„A hajó pedig immár a tenger közepén vala, a haboktól háborgatva; mivelhogy a szél szembe fújt vala. Az éjszaka negyedik részében pedig hozzájuk méne Jézus, a tengeren járván.

És mikor látták a tanítványok, hogy ő a tengeren jára, megrémülének, mondván: Ez kísértet; és a félelem miatt kiáltozának. De Jézus azonnal szóla hozzájuk, mondván:

Bízzatok; én vagyok, ne féljete!

Péter pedig felevén néki, monda: Uram, ha te vagy, parancsolj, hogy hozzád mehessek a vizeken.

Ő pedig monda: Jövel! És Péter kiszállván a hajóból, jár vala a vizeken, hogy Jézushoz menjen.

De látva a nagy szelet, megrémülte; és amikor kezd vala merülni, kiálta, mondván: Uram, tarts meg engem! Jézus pedig azonnal kinyújtván kezét, megragadá őt, és monda néki: Kicsinyhitű, miért kételkedél? És amikor beléptek a hajóba, elállt a szél.

A hajóban levők pedig hozzámenvén, leborulának előtte, mondván: Bizony, Isten Fia vagy!” (Máté 14:24-33)

Egy háborgó, nagy tó¹ közepén süllyedő halászbárka hanykolódik a viharos szél korbácsolta hullámok között. Az éj koromsötét, mivel nehéz felhők tornyosulnak a hold és a csillagok elé.

¹ A Bibliában e történet során említett tenger valójában a Genezáreti- (avagy Kineret-, Tibériás-, vagy Galileai-) tó. Ugyanígy a Szodoma és Gomora helyén, a Jordán árkában keletkezett tavat is Holt-tengernek nevezik.

Kedves Kalotaszegi Testvéreim!

Tudom, soha nem kívánnátok egy efféle hajókiránduláson részt venni. Pedig valójában a mi életünk egy ilyen hajóúthoz hasonló. Van úgy, hogy csendesek a vizek, és ragyogóan süt a nap. Ilyenkor kellemes az utazás. Máskor életünk hajója viharba kerül, s ilyenkor úgy hisszük, hogy már-már elsüllyedve elpusztulunk. Jövőképünk ekkor sötét, kilátástalan.

Vagy csak úgy tűnik? Ó, igen! Mert az Úr Jézus ilyen helyzetekben jön a legközelebb hozzánk.

Az idézett Igerész 25-ik versében ezt olvassuk:

„Az éjszaka negyedik részében hozzájuk méne Jézus a tengeren járva.”

Isten (látható módon) sokszor akkor érkezik, amikor a vihar a legjobban tombol, amikor úgy érezzük, nem bírjuk tovább. Mert ha nem így lenne, ha minden vihart még kitörése előtt elfojtva sosem engedne meg nehézséget életünkben, akkor talán sosem kérnénk, és nem becsülnénk az Ő segítségét. Azonban, az Ő bölcsessége folytán megengedi a veszélyt, és mindig idejében érkezik segítsége.

A továbbiakban íme hogyan szól a megrémült tanítványokhoz:

„Bízzatok, én vagyok, ne féljete.” (27. vers)

A mi drága Megváltónk megígérte, hogy Ő mindig velünk lesz életünk során:

„Íme, én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Máté 28:20)

Itt egy láthatatlan, ám hit által megtapasztalható jelenlétről van szó.

Jézus ezt mondja: bízzunk, ne féljünk. Azaz: reméljünk, és higgyünk ígéreteiben.

Ha teljes szívünkben Őbenne bízunk, akkor helyzetünk sosem lesz kilátástalan, még akkor sem, ha úgy tűnik, életünk már zátonyra futott.

Most pedig Ellen G. White²

² Ellen Gould White (1827-1915), amerikai keresztény író, evangéliumhirdető, a XIX. századi egészségügyi reform-mozgalom egyik úttörője. Massachusetts államban, puritán környezetben, a metodista egyházban született. Tizenegy éves korában adta át életét teljesen Istennek. Tizenhét éves korától kezdve különleges látomásokat kapott Istentől. Élete során számos könyvet, újságcikket, levelet írt. Utókorra ma-

Jézus megragadja a süllyedő Pétert

A Galileai tó partja

egyik, számomra kedves művéből idéznék:

„Mindenkít érnek keserű csalódások, és olykor mindenkit hatalmába kerít a csüggedés – amikor fájdalom az ember sorsa, és nehéz hinnie, hogy Isten még mindig jószágos segítője földi gyermekeinek. Amikor annyira gyöttrik a bajok, hogy inkább kívánja a halált, mint az életet. Ilyenkor sokan elengedik Isten kezét, és a kétely rabságába, a hitetlenség fogságába esnek. Ha ekkor megnyílna lelki szemük, és felfognák Isten intézkedéseit, a megmentésükön fáradozó angyalokat látnák, akik lábukat az örök hegyeknél is erősebb alapokra helyezték. És akkor új hit, új élet ébredne bennük.” (Próféták és királyok)

Ébredjen bennünk is új hit, és bátorodjon szívünk a Péteréhez hasonlóan, aki hallva Mester szavát hagyaték kb. százezer oldalnyi kéziratot tesz ki. Férfjével, James White-al együtt (akitől négy fia született) egész életükön át szolgálták Isten ügyét, mint az 1844-ben alakult adventmozgalom alapító tagjai. Az adventista egyház szerint Ellen G. White Istentől kapott prófétai ajándékkal bírt.

vát, és látva Őt a vízen járni, erős vágy ébredt fel benne ugyanezt tenni:

„Uram, ha te vagy, parancsolj, hogy hozzád mehessek a vizeken. Ő pedig monda: Jövel. És Péter kiszállván a hajóból, jár vala a vizeken, hogy Jézushoz menjen.” (28. vers)

Míg le nem vette tekintetét Jézusról, Péter biztos léptekkel haladt a víz tetején. Ám a szél újból erőteljesen fújt, s hullámok magasodtak, melyek eltakarták a tanítvány elől Mesterét. Ekkor hite elhagyta, és süllyedni kezdett. De rögtön fel is kiáltott:

„Uram, tarts meg engem!” (30. vers)

Jézus már azonnal mellette is volt: megragadta Péter kinyújtott kezét, ezt kérdezve:

„Kicsinyhitű, miért kételkedél?” (31. vers)

Mindketten beléptek a bárkába. Péter csendben maradt – habár csak ő egyedül mert a vízre lépni, mégis nemigen volt mivel dicsekednie a többiek előtt: megingó hite majdnem a vesztét okozta.

Ha bajba kerül élet-hajónk, mi is mily sokszor hasonlítunk Péter-

re! Rémülten nézzük a haragos hullámokat, ahelyett hogy tekintetünket Jézusra szegeznénk...!

Jézus nem azért hívta magához Pétert, hogy az elveszen, és minket sem azért hívott el követésére, hogy elfeledkezzen rólunk.

„És most, oh Jákób, így szól az Úr, a te Teremtőd, és a te alkotód, Izráel: Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak téged, enyém

vagy! Mikor vizen mégy át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok el nem borítanak, ha tűzben jársz, nem égsz meg, és a láng meg nem perzsel téged.”

(Ésajás 43:1-2)

Biztonságunk a zajló tengeren azon múlik, hogy alárendeljük-e állandóan akaratunkat Istennek vagy sem.

Krisztustól kell szüntelen függenünk. Ha nem ismerjük fel Istentől való függőségünket, akkor a félelem és csüggedés fog erőt venni rajtunk.

Péter volt az egyedüli, aki ki mert lépni a bárkából. Végül ku-

Ha Isten sosem engedne meg nehézséget életünkben, akkor talán sosem kérnénk, és nem becsülnénk az Ő segítségét.

darcot vallott, de ugyanakkor a tizenkettő közül ő egyedül volt az, aki a vízenjárás örömét is megta- pasztalta.

Krisztussal járva, a mi bűnöségünk miatt kudarcok érhetnek. Azonban ezek is a tanulási folyamat részét jelentik, és újabb esé-

lyünk van arra, hogy hibáinkat kijavítsuk.

De miért is lépnénk ki biztonságos helyzetünkből? Miért is válnánk a vízenjárás kockázatát?

Elsősorban azért, mert Jézus is ott kint, a tengeren van. Ha megengedjük azt, hogy Tőle függve, a hullámok átcsapjanak a fejünk felett, végül olyan dolgokra leszünk képesek, melyeket a bárka padján ülve sosem tanulhattunk volna meg. Mert az igazi kudarc azoké, akik sosem mernek kilépni a nyílt vizekre, és Ővele együtt a kockázatot vállalni. Ők csendben, észrevétlenül vallanak kudarcot – miközben senki sem figyel rájuk, és így nem is bírálja őket.

A legnagyobb hiba az, ha semmit sem teszünk.

Senki sem hibázik többet, mint az, aki semmit sem tett, mivel úgy érezte, hogy amúgy is csak kis dolgokra lenne képes. Ám Isten mindenkitől csak a kapott talentumok felhasználását fogja számon kérni.

Jézus megragadta Péter kezét, és így léptek be a biztonságos hajóba – a vihar pedig ekkor azonnal elült. Mit jelenthet ez?

Azt, hogy Üdvözítőnkkel kéz a kézben, győzelemről győzelemre haladhatunk a kitűzött cél, az örök haza felé, míglen abba belépünk.

A tanítványok leborultak a Szabadító előtt, Isten Fiát látva meg Őbenne, és imádva Őt.

Imádjuk hát mi is a szabadító Úr Jézus Krisztusunkat, Aki életünk hajóját annyi veszélyen és viharon

A Galileai tó partján épült Kapernaum romjai. Jézus számos csodájának színhelye, s egy ideig itt is lakott (lásd Máté 4:13-at). Több tanítványa származott innen. A települést a XI.században hagyták el.

keresztül nemsokára bevezeti a biztos révbe.

Imádkozzunk:

Istennek Szent Fia, drága Úr Jézus, Téged áldunk és imádunk, mivel Te vagy erre méltó egyedül.

Köszönjük, hogy Igéd által szóltál hozzánk, és arra bátorítasz, hogy bízzunk Benned, és akkor se féljünk, ha életünk hajója zátonyra

fut, süllyedünk, és a hullámok átcsapnak a fejünk felett. A Te Szent kezedbe tesszük le most életünket, hogy Te vezesd azt, míg a biztos kikötőbe megérkezünk.

Kérünk szépen hallgasd meg imánkat. Mert a Te, Golgotán kiontott véred érdemében bízva jöttünk Teled. Ámen.

Szallós Erzsébet, nyugdíjas,
Magyarvita (és J.E.)

A Galileai-tó és környéke

A Balaton térképe

inknak e szép kirándulásról – fogadják szeretettel!

A Balaton

Előbb szóljunk néhány szót a Kárpát-medence, sőt Közép-Európa legnagyobb, természetes taváról.

A tó neve a szláv *blato*-ból ered, melynek jelentése *sár, mocsár, láp*. Szerb, horvát, szlovén nyelven ma is *Blatno Jezero*-nak hívják, míg németül *Plattensee*-nek, azaz lapos, vagy sekély tónak.

Hossza 77 km, átlagban 3-4 km széles, közepes mélysége kevéssel több, mint 3 m. Legmélyebb a Tihanyi-szorosban: itt 11 m. Vize – összetétele és hőmérséklete folytán – fürdésre rendkívül alkalmas, és régen a halászat is jelentős volt a tavon. Ma a kereskedelmi célú halfogás–halvédelmi okokból – tiltott.

Fő vízforrása a szlovén határ mellett eredő, 126 km hosszú folyócska, a Zala, ám a tavat számos további patak is táplálja, s környékén sok forrás, gyógyforrás található.

Balatonfüred

A mai Balatonfüred helyén hajdanában több kis település állt. Az itt levő gyógyforrások révén fürdőhellyé lett, s a XIX. század folyamán indult fejlődésnek. A nevében található *füred* szó eredetileg *fürjest* jelentett, ám a fürdőkultúra hatására a szó átértelmeződött, és *fürdőt* kezdett jelenteni. Ekként keletkeztek a Kárpát-medence egyéb fürdőhelyeinek nevei is, úgy mint a Miskolc melletti *Lillafüred*, a ma már Gyöngyöshöz tartozó *Mátrafüred*, avagy az Erdélyi Sziget-hegységben levő *Biharfüred*.

A város jelenlegi lakossága kb. 13 ezer. Számos hotel, panzió, és egyéb létesítmény szolgálja a pihenni, üdülni vágyókat.

A Balaton két tipikus, emberszerető madara: a bütykös hattyú és a tőkés réce.

Csendet és nyugalmat árasztó kiépített vízpart

A Balaton partját kísérő park

A Balaton egyik szerelmesének szavai

A balatoni halászatot megörökítő szobrok

Csoportfotó

Az 1913-ban épült Jókai sétagőzös.

Az eredeti Kisfaludy gőzös 1846-1887 között sé-
táltatta utasait a Balatonon. Jelenlegi hasonmását
2014-ben bocsátották vízre.

A haza bölcsének elnevezett Deák Ferenc (1803-
1876) – a magyar nemzet ügye iránt teljesen
elkötelezett nagy államember – emlékműve.

Tihany

Most pedig lépünk át a közeli Tihanyba!

Az 5 km hosszú, és 2-3 km széles Tihanyi-félsziget Balatonfüred mellett nyúlik be a Balatonba. Magyarország kiemelkedő turistanevezetése. Legmagasabb pontja a 235 m magas Csúcs-hegy. Két természetes tava van: az elnádásodott Kül-ső-, és a tiszta, tágas víztükrű Belső-tó. Itt található a Tihanyi apátsági templom, s a szomszédságában levő, műemlékként védett, mára turistafaluvá lett volt halásztelepülés, az Ófalu.

Az Ófaluban bolyongani egyedülálló élmény. A bazaltkőből épült, nádfedeles ódon házakban hangulatos vendéglők, különleges üzletek vannak, helyi termékekkel – mintha egy másik világban lennénk! Marcipánház, Fazekasház, Levendula Manufaktúra – hogy csak néhányat említsünk.

Tihanyi levendulaültetvény

A levendulás bolt előtt elhaladva olyan illatok csapnak meg, melyeknek lehetetlen ellenállni. Két házi szappant hazahozva, a szobánk azóta is egy fájdalmas emléket idéz: az elvesztett Édenét, melynek hitsze-meimmel megpillantott képét eddig leginkább a jázmin és a frézia illata villantotta fel szívemben...

A Tihanyi Bencés Apátságot I. András királyunk alapította 1055-ben. Az erődített kolostor a magyar-török harcok idején végvárként szerepelt, és emiatt, meg az

1683-beli tűzvész révén majdnem teljesen megsemmisült. Erődített falait, Magyarország elfoglalását követően, az ausztriai ház teljesen leromboltatta (számos, Kárpát-medencei magyar várhoz hasonlóan, hogy ne szolgálhassanak az ellene lázadók és a szabadságharcosok fészkeül).

A kolostor újjáépítése 1719-ben kezdődött el, míg a mai kettőtornyú, barokk templom 1754-ben készült el. Jelenleg tíz bencés szerzetes lakja a kolostort, egy *perjel* vezetésével.

A félszigeten fekvő Tihany községnek kb. 1350 lakosa van. A Tihanyi-félsziget erdős, fás, sziklás-dombos részei, kilátói kedvelt túrahelyek. Mediterrán éghajlatát kedveli a mandulafa és a levendula – mely utóbbit Franciaországból idehozva a két világ-háború között kezdték el ültetni, és napjainkra a félsziget jelképévé vált.

A Tihanyi-félsziget légifotója

A Tihanyi Apátság – temploma és kolostora

Balatonfüred a Tihanyi-félsziget partjáról

Csoportunk az apátsági templom előtt

Az elmocsarasodott, védett Külső-tó

Pihenő az egyik nyugat fele néző, tihanyi kilátóhelyen

Fazekasház

Levendulás termékek

A tihanyi Ófalu

Veszprém

Balatonfüredtől tizenöt kilométerre északra fekvő, több mint ezer éves, a helyiek szerint *hét dombon* épült város. I. (Szent) István király Veszprém közelében győzte le Koppány hadait. I. István felesége, Gizella királyné kedvelt tartózkodási helye volt e vár,

mely a későbbi, XIII. századi mongol invázióknak is ellenállt.

A várost a Séd folyócska szeli át, amelyen régebben, a város belterületén malmok, bőrműhelyek helyezkedtek el.

Nevéről két elmélet létezik: származhat a szláv *bezprem*: *dimbes-dombos* szóból, utalva a település domborzati tagoltságára,

avagy Boleszláv lengyel király fiának, *Bezprym* lengyel fejedelemnek a nevéből, ki hazájából magyar földre menekült, és akinek számos birtoka volt Magyarországon.

Veszprém lakossága ma közel 62 ezer fő, melynek jórésze katolikus, de számottevő a református és az evangélikus közösség is.

A vár főtere

A veszprémi várkút

Kalotaszegiek csoportjával az óvár főutcáján

Múzeum a hajdani Belső Várban

A magyar állam alapítójának, I. (Szent) Istvánnak, és feleségének, Bajor Gizellának (984-1065) a szobra a várdomb peremén.

A Gizella-kápolna bejárata

Művészi, kőfaragásos bejárat

**Csoportfotó, háttérben a
veszprémi Várhegygel**

*„Gyönyörködjél
az Úrban, és megadja
szíved kéréseit.
Hagyjad az Úrra
te utadat, és bízál
benne, majd ő teljesíti.
(...) Csillapodjál le az
Úrban, és várjad Őt...”
(Zsoltár 37:4-5,6)*

*„Az Úr az én kősziklám,
váram, és szabadítóm:
az én Istenem,
az én kősziklám,
őbenne bízom...”
(Zsoltár 18:3)*

Mi történt még ezen kívül?

Csendben gyönyörködtünk a festői kilátásban

**Örvendtünk a jó levegőnek, az együtt-
létnek, mindennek – úgy mint például
a kalotaszentkirályi Péntek Ferenc a
Koloska-patak völgyében...**

**Jó barátságok születtek (például: a gyergyó-
szentmiklósi Imola, és a szamosújvári Rózsika
közt!)**

Finomakat ettünk

Énekeltünk, imádkoztunk

Verset mondtunk (a középlaki Kis Erzsébet Istent dicsőítő verset mutat be Veszprémben)

És tanulgattunk az Üdvözítő Krisztusunk kimondhatatlan szeretetére hagyatkozni...

Összeállította: Jancsó Erik, Szászfenes

A gonosz szőlőművesek

„És kezdé a népnek e példázatot mondani:

Egy ember plántála szőlőt, és kiadá azt munkásoknak, és hosszú időre elutazék.

És annak idején elküldé szolgáját a munkásokhoz, hogy adjanak neki a szőlő gyümölcséből; a munkások pedig azt megvervén, üresen bocsáták el.

És még másik szolgát is küldé; de azok azt is megvervén és meggyalázzván, üresen bocsáták el.

És még harmadikat is küldé; de azok azt is megsebesítvén, kiveték.

Monda azért a szőlőnek ura: Mit cselekedjem? Elküldöm az én szerelmes fiamat: talán azt, ha látják, megbecsülik.

De mikor azt látták a munkások, tanakodának egymás közt, mondván: Ez az örökös; jertek, öljük meg őt, hogy a miénk legyen az örökség! És kivetvén őt a szőlőből, megölék.

Mit cselekszik azért a szőlőnek ura azokkal? Elmegy és elveszti

azokat a munkásokat, és a szőlőt másoknak adja.

És mikor ezt hallották, mondanak: Távol legyen az!

Ő pedig reájok tekintvén, monda: Mi az tehát, ami meg van írva: amely követ az építők megvetettek, az lett a szeglet fejevé? Valaki erre a kőre esik, szétzúzatik; akire pedig ez esik reá, szétmorzsolja azt.

És igyekeznek vala a főpapok és az írástudók kezeiket ő reá vetni azon órában; de féltének a néptől; mert megérték, hogy ő ellenök mondta e példázatot.”

(Lukács 20:9-19)

Lukács evangéliumának utolsó példázata áll előttünk. A példázatokban egy különös dolgot figyelhetünk meg: azon példázatok, amelyek a természetből veszik képeiket a békesség, nyugalom, rendezettség érzését árasztják magukból. De azok, amelyekben az ember áll a középpontban, mind drámaiságot, feszültséget, konfliktusokat hordoznak magukban.

Így van ez ebben a példázatban is, mely a gonosz szőlőműveletről szól. Itt nem békés, szerető szívű emberekkel találkozunk, hanem olyanokkal, akik gyilkos indulatokat hordoznak magukban. E példázatban több felvonás van, amelyek világosan elhatárolódnak egymástól.

A történelmi háttér, amiben a példázat elhangzik nagyon könnyen felismerhető. Itt Izrael népének sorsáról és bűnéről van szó első renden. E néppel kötött Isten szövetséget, hogy azt mintegy példának állítsa a Föld népei elé.

Ő ehhez a néphez küldte el a példázatban a szolgák által jelképezett prófétáit, akik Isten végtelen szeretetét és türelmét hirdették neki. Mert ugyan melyik az a földi szőlősgazda, aki eltűrné, hogy munkásai csúfot üzzenek küldötteiből?

A példázatbeli gazda a kudarc ellenére újra meg újra próbálkozik, hogy a gonosz szőlőműveleteket jobb belátásra bírja. És éppen ez a megrázó. Látjuk, amint Isten hűséges marad az emberhez annak minden elvakultsága, kegyetlensége, és engedetlensége ellenére is.

Őt még az sem töri le, ha küldötteit meg-

Szőlő- és olajfás kert, Toszkánában, Észak-Olaszországban.

ölik, hanem újabb és újabb egységeket vet be az emberért való küzdelembe. Ilyenkor úgy tűnik, hogy kiapadhatatlanok a tartalékaik. Végül elküldi Fiát is, úgy gondolván, hogy őt meg fogják becsülni. Mert ha Jézus, a Messiás el fog eljönni hozzájuk, akkor talán csak észreveszik, hogy Isten a legdrágábbat kockáztatja értük.

De végül az emberek a Fiút sem becsülik meg, annak ellenére, hogy tudják: ő az örökös. Isten akciói mind kudarcba fulladnak. A lázadók diadalmaskodnak és a csatamező tele van áldozatokkal.

Annak, aki szeret, mindig szenvednie kell, számolva az elutasítással is. Az emberiség történelmének középpontjában ott áll a véres kereszt, amely látszólag Isten vereségének jele, hisz:

„Az övéi közé jöve, és az övéi nem fogadják be őt.” (János 1:11)

Az ember, azáltal hogy kivívta az Istennel szembeni önállóságát, valójában elutasította Őt, kezébe véve sorsának irányítását – Isten Fia pedig kiszolgáltatta magát e lázadók kényének-kedvének. Magára vette a minden valaha élt emberi lényt illető büntetést, de miért?

Szőlőskert Izraelben

Azért, hogy „*ha valaki hisz Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*” (János 3:16)

Így tehát a Golgota keresztese valójában a győzelem dicső jelvénye, hisz Isten Fia, nem hagyva magát Sátántól eltántorítani, végigharcolta a bűnös emberiség megváltásának csatáját, addig, amíg kimondhatta: „*Elvégeztett!*” (János 19:30), tudván azt,

„... *hogya önlelkét áldozatul adja, magot lát, és napjait meghosszabbítja, és az Úr akarata az ő keze által jó szerencsés lesz.*

Mert lelke szenvedése folytán látni fog, és megelégszik, ismeretével igaz szolgál sokakat megigazít, és vétkeiket ő viseli.” (Ésajás 53:10-11)

Ennek a történetnek mi is aktív résztvevői vagyunk. Ez a történet naponta újrajátszódik a családban, a munkahelyen, az emberek közötti kapcsolatokban – hirdetve azt, hogy Isten jelen akar lenni a mi mindennapi életünkben.

De vajon miért reagáltak ilyen kegyetlenül ezek a szőlőmunkások, amikor a gazda a gyümölcsöt kérte tőlük?

Ahhoz, hogy ezt megértsük, tudnunk kell, hogy a Szentírásban a szőlőskert az Isten tulajdonának a képe.¹

A szőlőmunkások tehát nem „privatizálhatták” ezt a szőlőt, mivel ők csak munkavállalók, napszamosok voltak abban. Mégis úgy tettek, mintha a szőlőskert az övék lenne. Ezt ma egy munkás nem merné megtenni az őt alkalmazó cégnél. Így hát ezek az emberek azt engedték meg maguknak Istennel szemben, amire egy földi főnökkel szemben nem vetemednének.

Ilyen gonoszak vagyunk mi, emberi lények: mindent magunknak tulajdonítunk. Ugyanakkor minden rosszért másokat hibáztatunk, és nagyon sokszor éppen Istenre hárítjuk a felelősséget – még a saját bűneinkért is.

Ez a megállapítás azért fontos, mert így jutunk el a példázat megértéséhez a kulcsához. Mert mi is vajon nemde a gonosz szőlőművesekhez hasonlóak vagyunk? Azt mondjuk mindenre: ez az én

¹„*Sok pásztor pusztította az én szőlőmet, taposta az én osztályrészemet; az én drága örökségemet sivatag pusztává tették!*” (Jeremiás 12:10)

munkám, az én teljesítményem, az én sikerem.

Jézus azonban egészen másra tanít minket. Arra, hogy mi minden jót Istentől kaptunk, és ezért hálát kell adnunk neki. Egészségünkért, a munkánkban elért eredményeinkért, boldog házasságunkért, szép családunkért. Ne mondjuk azt, hogy én ezt vagy azt elértem, hanem: ezzel vagy azzal az Úr ajándékozott meg.

A bűnt ugyanakkor tulajdonítsuk magunknak: én vétkeztem, én vagyok a hibás. Lehet, hogy egy dologban igazunk van, de ha ezt az igazságot a szeretet helyett gyakoroljuk, akkor a szeretetlenség révén valójában lemondunk szerettünkről.

Mert lehet, hogy én lehetnék az utolsó, aki még segíthetnék rajta, aki még a lejtőn megállíthatnám - de ehelyett még lejjebb taszítom. Másrészt, igazán szeretni csak akkor leszünk képesek, ha készségesek vagyunk a megbocsátásra. De megbocsátani is csak akkor tudunk, ha előbb mi is Krisztus megbocsátásában részesültünk.

Ez a példázat arról szól, hogy a szeretetet mindig minékünk kell kezdeményeznünk, ahogy Isten is teszi. A szőlő ura nem csap oda, amikor a munkások az első és a második küldöttet megverik. Mert ha az Úr úgy reagálna, amint sokszor mi, emberek tesszük, akkor nem lett volna szivárvány az Özönvíz, és második kőtábla az aranyborjú után – sem Golgota ígérete a bűnesetet követően.

Az evangélium azt jelenti, hogy Isten ebbe a tragikus ok-okozat folyamatban „megálljt” parancsol, és mer újat kezdeni az emberiséggel. Isten naponta megújuló kegyelmét megtestesítő újrakezdése pedig maga Jézus Krisztus.

A szeretet az, ami ezt a világot megtartja. Szeretet nélkül ebben a világban minden tönkre fog menni. Ezért ennek a példázatnak nagy kérdése ez: tudunk-e szeretni? Van-e erőnk a kezdeményezéshez? Ha nem, Isten elveheti tőlem a kegyelmet, ahogy a szőlőmunkásoktól is végül elvette a szőlőt.

Isten elküldte Fiát - többre, másra nem számíthatunk. Ha Őt elutasítjuk, az utolsó lehetőséget vesztegetjük el. A Fiú kész volt

meghalni a szőlőmunkásokért és ez nem volt hiábavaló. Nagypénteken megtért a százados, a jobb kéz felől megfeszített gonosztevő, pünkösöd napján pedig a háromezer.

Az utolsó kérdés: mi vajon milyen munkások vagyunk az Isten szőlőskertjében? Nehogy a példázatbeliekhez legyünk hasonlók. Merjük felvállalni a szeretet kezdeményezését, tudjunk megbocsátani.

Fussunk neki e feladatnak, ahogy a repülő nekifut a pályának. Egy ideig csak gyorsul, és nem emelkedik, de azután eljön az a csodálatos pillanat, amikor a felhajtó erő az ég felé repíti.

Repülünk mi is Isten felé minden nap – Isten és az embertársaink szeretetének szárnyán.

Lőrincz István, lelkipásztor,
Marosvárhely-Alsóváros (és J.E.)

Kaleidoszkóp

Mi történt nálunkfele?

Kispad

Ma, a tévék, számítógépek és okostelefonok elmagányosító világában még mindig létezik falun, itt-ott a kispad. Amely hosszú nemzedékeknek szolgálta a közösség, véleménycsere, együtt való megpihenés lehetőségét. Kint, az utcán, a kapu jobb vagy bal oldalán, ahol mindenki jön-megy, ahol egymásnak köszönni lehet és kell, és ahol rámosolyoghatok embertársamra.

S ahol meg is lehet állni egy-két szó erejéig, a kispadon ülők előtt. Mert talán nem mindig szeretünk annyira, hogy egy kis időt, odafigyelést egymásnak ne ajánlkozhatnánk...

Dávid Ferenc szobor

Új szoborral gazdagodott ez évben Kolozsvár: közvetlenül az unitárius templom és a kollégium között, a járda szélén látható Kolozsvár nagy reformátorának, Dávid Ferencnek a szobra.

Az erdélyi reformáció hullámai sodorták tovább és tovább azt az

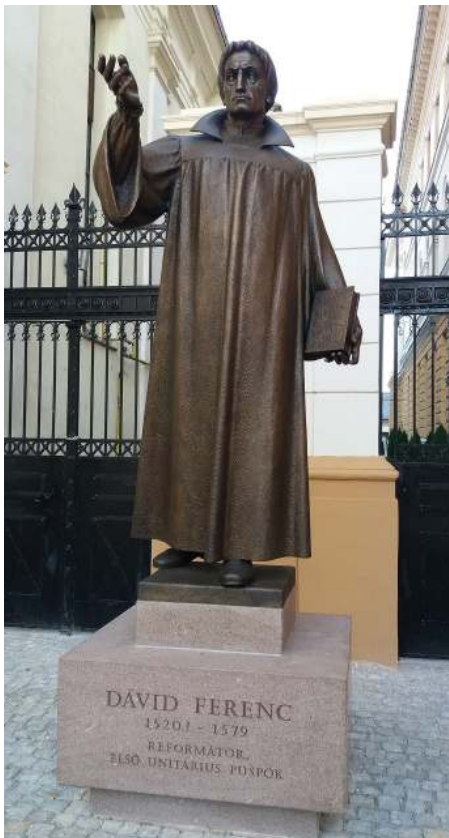
embert, aki mindig kiállt amellett, amit pillanatnyilag a Szentírásból megértett. Az ő befolyásának is köszönhető az, hogy János Zsigmond fejedelem idejében kihirdették nálunk a négy bevett vallás – katolikus, evangélikus, református, unitárius – szabadságát (a románság görögkeleti, meg a zsidóság ószövetségi hitének

hallgatólagos elismerésével). Az akkori, vallásháborúk emésztette Európában ez hallatlan előrelépést jelentett.

Dávid Ferenc Wittenbergben és az Odera melletti Frankfurtban végezte tanulmányait, majd hazatérve mint katolikus plébános kezdte el szolgálatát. Hamarosan elfogadta Luther tanításait: evangélikus lelkész, majd püspök lett. Nemsokára a helvét irányzat felé fordult, és református püspökké választották. Később, mint János Zsigmond udvari lelkésze, az an-

Szomszédasszonyok a kispadon, Türebén, ez év nyarán

Dávid Ferenc szobra

titrinitárius (unitárius) eszmék hívévé, és ugyanígy, Erdély első unitárius püspökévé lesz.

Az öt pártoló János Zsigmond halálát követően ellenségei végül elérték azt, hogy Báthory Kristóf katolikus fejedelem idején a dévai várbörtönbe vettessék, ahol hamarosan meg is halt.

Sokat lehet vitatkozni arról, hogy miben volt igaza és miben nem. Ám Isten általa is bemutatva azt, hogy elvárja: mindannyian, mint szabad döntési jogú lények, kutassuk az Ő akaratát, és engedelmeskedjünk lelkiismeretünknek, anélkül, hogy a másként gondolkodó felebarátunkat emiatt megvetnénk avagy üldöznénk.

Íme hogyan szólt az 1568 januárjában kelt, vallásszabadságot biztosító tordai országgyűlési rendelet:

„A prédikátorok minden helyen hirdessék az evangéliumot mindenki az ő értelme szerint; és a közösség ha elfogadja, jó, ha nem pedig senkit ne kényszerítse nek arra, amit lelke el nem fogad;

de mindenki olyan prédikátort tarthasson, amelyik neki tetszik. Ezért senki az előjárók közül, se mások a prédikátorokat ne bántásák, a vallásáért senkit ne szidalmazzanak, az előbbi szabályok szerint. Nem engedik meg senkinek, hogy a tanításért bárkit is büntessenek vagy fenyegetsenek; mert a hit Isten ajándéka, ez hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által.”

Konfirmáció

A bánffyahunyadi református templom felújítási munkálatai miatt (melyek még jó ideig eltarthatnak) a kultúrotthonban zajlott le az idei konfirmáció, tizenegy fiú és nyolc lány részvételével.

A konfirmáció jóváhagyást jelent. Azon tényét, hogy többé nem önmagamé vagyok, hanem az én Megváltómé, Jézus Krisztusé...

Az egyik legnagyobb veszélyt jelenti, ha az, amit Istennel kap-

Konfirmáció, Bánffyhunyadi, 2019 augusztus 18

csolatban teszek, vagy kimondok, már csak szokás, ceremónia – a szívem részvétele nélkül.

Idézzük a falra kivetített énekvers szavait:

Itt van Isten köztünk, jertek őt imádni

Hódolattal elé állni

Itt van a középén, minden csendre térve,

Őelőtte hulljon térdre

Az aki hirdeti s hallja itt az Igét:

Adj a néki szívét!

Az Úr adja meg azt, hogy így legyen mindannyiunk életében!

A Természet hívása

Jó lenne sosem feledni azt, hogy Kalotaszeg az Erdélyi Sziget-hegység lábainál terül el. Használjunk hát ki minden alkalmat, hogy szívünket e csodálatos, és oly közeli tájakkal felvidítsuk, ha lehet családunk, szereteteink, barátaink társaságában.

Ez év júliusában magyarországi és erdélyi barátainkkal Havasrekettyének egy eldugott völgyében, a Természet közepén levő szép panzióban töltöttünk egy testi-lelki egészséget előmozdító hetet, meglátogatva a környék néhány szép helyét is. Jövő nyáron ugyancsak vár ránk az üdítő Természet, és Az, Aki teremtette: a kedves olvasók közül ki szeretne velünk tartani?

És végül egy rossz hír...

Hát sajnos e világban nem minden ideális – a lelkek ellenségének állandó munkája miatt.

Nemrég egyik kolozsvári könyvesboltba betérve, pillantásom egy román nyelvű kiadványon akadt meg. A borítón két egymásra dőlő fiatalember fotója jelenik meg, s belelapozva, sejtésem igazolódott: homoszexuális témájú regényről van szó.

Csoportunk a fenyvesek közé rejtett havasrekettyei panzió mellett

Egy: már nálunk is lehet ilyen kapni, csak úgy, a többi könyv között?

Hát igen, a demokrácia meghozta a maga mindenféle szabadságát – míg a kommunizmusban sem a Bibliát és a vallásos irodalmat, de sem az ilyen irományt nem tűrték meg. A liberalizmus (egyelőre) mindkettőt engedélyezi.

Kettő: megdöbbenők a hátsó borító áradozásai. Hogy a regényről készült film eddig 95 kitüntetéssel, közöttük az Oscar-díjat is megkapta. Meg hogy, a *Seattle Times*

szerint ez egy csodálatos szerelmi történet. A *Washington Post* könyvajánlójának pedig az a véleménye, hogy a regényben bemutatott „szenvedélyek tisztasága” méltóvá teszi e művet arra, hogy bekerüljön a mindenkor olvasók számára javasolt nagy szerelmi történetek listájára... És így tovább.

Egyik délből a Kossuth Rádió hírműsorát hallgatva, Orbán Viktor egy kijelentésére figyeltem fel: szerinte Európát már csak az menthetné meg, ha visszatérne a keresztény értékekhez.

Én is így látom ezt. Hát te, kedves olvasó?

Csak még annyit kellene ehhez hozzátennünk, hogy a keresztény, azaz krisztusi értékek elsajátítása, bukott természetünk miatt, nem fog sikerülni anélkül, hogy magához ezen értékek forrásához, azaz Krisztushoz kapcsolódnánk, őszinte megtérés és újjászületés által.

De térjünk most vissza az előbbi problémára:

„Avagy nem tudjátok-e, hogy igazságtalanok nem örökölhették Istennek országát? Ne tévelyegjetelek: se paráznák, se bálványimádók, se

Szólíts a te neveden – fajtalan témájú regény

házasságtörők, se pulyák, se férfiszeplősítők, se lopók, se telhetetlenek, se részegesek, se szidalmazók, se ragadozók nem örökölhetik Isten országát.” (1 Korintus 6:9-10)

- *pulya, pulyák*: régi magyar szó, testileg elpuhultat jelent. Az eredeti görög szó, a *malakoi* puhát jelent. Az Új Protestáns Fordítás e szót *bujálgató*-nak fordítja. Az angol King James fordítás a *malakoi*-t az *effeminate*, azaz a nőies szóval adja vissza. A szövegkörnyezetből adódóan, Pál valószínűleg a homoszexuális kapcsolatban a nő szerepét vállaló, magát a fajtalan partnernek kiszolgáló férfira gondolt.

- *férfiszeplősítők*: az új fordításban *fajtalanok*, görög eredetiben *arsenokoitai*, mely a homoszexuális férfiakat leíró szó.

A homoszexualitás borzalmas bűne volt az, amely kivívta Isten pusztító haragját Szodoma és a környékbeli városok iránt (lásd 1 Mózés 19 fejezetét). Isten az ő népének, Izráelnek ugyanakkor ezt parancsolta:

„És ha valaki férfival hál úgy, amint asszonnyal hálnak: utálatosságot követtek el mindketten, halállal lakoljanak: vérök rajtok.” (3 Mózés 20:13)

Isten törvénye örökkévalóságának tagadása már a második

században elkezdődött, és később egyházi és teológiai vonalon is folytatódott. Hányan hangoztatják ma azt: nem érdekelnak, ránk már nem vonatkoznak az ószövetségi tiltások!

Ekként értelmezik a fajtalan-ság fertelmes bűnét is, melyet a mai züllött, Istentagadó Nyugat egyre inkább reklámoz, sőt a gyermekek nevelésébe erőszakkal belefoglal.

De a Biblia mind az Ó-, mind az Újszövetségben egyértelmű: a bujaság és paráznaság minden fajtája, a többi, el nem hagyott bűnnel együtt kizár a mennyből.

Jancsó Erik

A vak és a látó Bartimeus

Jézus csodáiban sok érdekes dolgot figyelhetünk meg, mindegyik ilyen történetben találhatunk közös, de eltérő, sajátos elemeket is. Érdekes tanulmányoznunk ezeket a csodákat, annál is inkább, hogy Isten Fia, aki annak idején természetfeletti módon segített az elesetteken és rászorulókon, ma is ugyanaz, és a hatalma sem változott, sőt, mielőtt visszament volna a menny-

be, kijelentette a tanítványainak:

„Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön” (Máté 28:18).

Ő az, aki teremtett minket, és helyre is tudja állítani, ha valami a bűn következményeként elromlott bennünk. Sőt, Ő azzal a szándékkal jött, hogy ezt megtegye az akkor és minden korban élő emberrel, aki hajlandó elfogadni a segítségét:

„...betegségeinket Ő viselte, és fájdalmainkat hordozá..., és Ő megsebesítettett bűneinkért, megrontatott a mi vétkeinkért, békeségünknek büntetése rajta van, és az Ő sebeivel gyógyulánk meg” (Ésaiás 53:4-5).

Ritka esetnek számít, hogy az evangéliumok név szerint megemlítenek valakit, akivel Jézus csodát tett. Például Lázár feltámasztása történetében szerepel konkrét név, akiről tudjuk, hogy Jézus közele barátja volt. Márk evangéliuma azonban egy másik történetről is beszámol, amelyben a csodában részesülő nevét is ismerhetjük.

„És Jerikóba érkezének: és mikor ő és az ő tanítványai és nagy sokaság Jerikóból kimennek vala, a Timeus fia, a vak Bartimeus, ott üle az úton, koldulván.

És amikor meghallá, hogy ez a Názáreti Jézus, kezde kiáltani, mondván: Jézus, Dávidnak Fia, könyörülj rajtam!

És sokan feddik vala őt, hogy hallgasson; de ő annál jobban kiáltja vala:

Tanulni vágyó világtalan lány (India)

Dávidnak Fia, könyörülj rajtam!
Akkor Jézus megállván, mondá, hogy hívják elő. És előhívják vala a vakot, mondván néki: Bízzál; kelj föl, hív tégedet.

Az pedig felső ruháját ledobván, és felkelvén, Jézushoz méne. És felelvén Jézus, monda néki: Mit akarsz, hogy cselekedjem veled?

A vak pedig monda néki: Mester, hogy lássak.

Jézus pedig monda néki: Eredj el, a te hited megtartott téged.

És azonnal megjött a szemelága, és követi vala Jézust az úton.” (Márk 10:46-52)

Érdekes, hogy éppen egy vak koldusról van itt szó, akit Bartimeusnak hívnak. Már az is meglepő, hogy egy koldusnak egyáltalán ismeretes neve. Sok koldussal találkozhattunk eddig, jártunkban-keltünkben, talán egyesekkel napi szinten, de lehet, hogy közülük egynek sem tudjuk a nevét.

Hiszen a koldus egy senki, szinte nem is számít embernek, nincs azonossága. Társadalomból kiszorult, megvetett valaki, akit inkább kerülünk, nemhogy részletek érdekeljenek róla.

Ez a koldus viszont még a nevében is minden korok számkivetettjeit képviseli. „Bartimeus” ugyanis azt jelenti, hogy „Timeus fia”, a „Timeus” pedig azt, hogy „tisztátalan”. Nem ilyennek tekintünk-e minden utcán kéregető, rongyos embert? Már csak a külseje, a szaga miatt is...

De vajon hogyan tekint az ilyen emberre a Megváltó, Isten Fia?

A történet szerint Jézus éppen távozni készült Jerikóból a tanítványával, és a kolduló Bartimeus közelében haladt el. Amikor a koldus meghallotta, hogy Jézus van ott, kiáltani kezdett:

„Jézus, Dávidnak Fia, könyörülj rajtam!”

Mi minden van benne ebben a megszólításban? Miért tette hozzá azt, hogy Dávidnak Fia?

Minden zsidó tudta, hogy a jövővendölések szerint Messiás Dávid király leszármazottja lesz, és Dávid fiát, a szabadítót várták. Bartimeus minden bizonnyal már addig sok történetet hallhatott Jézusról, a csodáiról, arról, hogy sok hozzá hasonló, reménytelen helyzetben levő emberen segített.

Hit által megértette, hogy senki sem tehet ilyen csodákat a Messiáson kívül, és erősen vágyott arra, hogy ő is találkozzon Jézussal és gyógyulást nyerjen Tőle. Ezzel a megszólítással megvallotta hitét abban, hogy Jézus a Messiás. Ezen kívül, elfogadta Őt személyes Megváltójának azáltal, hogy a segítségét kérte. Más szóval, amit mondott, azzal ezt fejezte ki: „Jézus, hiszem, hogy te vagy a Megváltó, kérlek, tégy velem is csodát, gyógyíts meg isteni hatalmaddal!”

Nagyon különös az, ahogyan az ott jelen levők reagáltak a koldus megnyilatkozására. Arról olvasunk, hogy „sokan feddik vala őt, hogy hallgasson”. De hát miért próbálják lecsendesíteni Bartimeust? A magatartásukkal mint ha ezt fejezték volna ki:

„Milyen dolog, hogy te koldus létedre megszólalsz? Te egy szerencsétlen, tisztátalan ember

Jézus és a vak Bartimeus

vagy, neked csupán hallgatni van jogod. Hogy képzeled azt, hogy Jézustól csak úgy segítséget kérsz? Maradj csak csendben, a helyeden, ahol eddig is ültél!”

A tömeg Bartimeust egy környezeti elemnek, a „díszlet” részének, szimpla tárgynak tekintette, amelynek látványát már megszokta. Bizonyára segítettek is rajta néha-néha valamennyi alamizsnával, amiből ez a szerencsétlen napról napra eltengődhetett. Most meg azon csodálkoztak, hogy ennek a koldusnak már nem elég, amit ők nyújtanak neki, több is kellene neki, holott elégedett lehetne azal, amiye eddig volt, elvégre eltartják, hozzásegítve őt a túléléshez.

Bartimeus azonban nem egy szokványos koldus, akinek a pusztta túlélés lenne a legfőbb célja.

Mert miért is ne szólhatna többről az élete, mint a koldulásról, ha Isten által most erre lehetőség nyílik? Bár ő világ életében megbélyegzett emberként tengette napjait (valószínűleg már az apja is így tett) – talán évtizedek óta üldögélve ugyanazon a helyen – mégis, a lesújtó lelki és fizikai körülményei nem törték meg belülről: még volt ereje álmodni valami sokkal többről, mint ami addig jutott neki.

A Jézusról hallottak felgerjesztették benne a remény szikráit, hogy ha talán ő is találkozna majd

a Messiással, visszanyerhetné a szeme világát.

Elméjében számtalanszor végigjátszhatta ezt a találkozást, és most, hogy Jézus a közvetlen közelébe került, úgy érezte, hogy ez egy talán soha vissza nem térő alkalom és lehetőség a gyógyulásra.

Igen, ő egy más szinten akart élni, úgy, mint mások, akik normális életet élnek. Nem hitte el, nem nyugodott bele, hogy ő csak egy tisztátalan, minden jogtól és emberi méltóságtól megfosztott lény. Ezért a tömeg ellenkezése nem tartotta vissza, és még hangosab-

ban ismételte meg a kérését: „Dávidnak Fia, könyörülj rajtam!”

Hogyan reagált Jézus Bartimeus hitvallására és a kitartó segélykiáltásra? Elment mellette, egyszerű koldusnak nézve őt, amint a tömeg tette? Úgy nézett rá, mint tisztátalanra, akinek nincs joga segítséget kérni és kapni?

Vagy: odament hozzá és meggyógyította őt, teljesítve a kérését? Esetleg másképp történt? Mindannyian tanulhatunk abból, amit Jézus tett. Az őt kísérő sokasághoz fordult, kérve, hogy segítsenek ennek az embernek Hozzá járni.

Ezzel esélyt adott azoknak, akik azelőtt igyekeztek lebeszélni a vakot arra, hogy átgondolják helytelen szemléletüket, és másképp tekintsenek rá. Ne a koldus-létben maradásra próbálják rávenni, hanem segítsenek neki kijutni ebből a helyzetből.

Másrészt a segítséget kérőnek is ad egy feladatot, mielőtt a csodát megtenné: bizonyítsa hitét egy olyan tettel, amit még koldus minőségében is meg tud tenni: keljen fel a helyéről és menjen oda Jézushoz. Azaz: mozduljon ki a megszokott helyéről, arról a helyről, amely valamilyen szintű biztonságot és komfortot jelentett addig számára.

Mielőtt Bartimeus felkelt volna, hogy Jézus felé induljon, tett valamit, ami látszólag jelentéktelen részlete a történetnek. De a Szentírásban semmi sem áll csak úgy véletlenül.

Bartimeus ledobta a felső ruháját, és úgy indult el, engedelmeskedve a parancsnak. Vajon miért tette ezt? Több helyen feltettem már ezt a kérdést, ahol erről a történetről beszéltem. Egyesek azt mondták, hogy Jézus iránti tiszteletből vetette le a piszkos ruhát

**Jézus felé indulva, egy új kezdet kapuja nyílik meg előttünk.
Templombejárat Mákóban.**

magáról, valaki szerint a felső ruha egy hosszabb köpeny lehetett, ami akadályozta volna Bartimeust abban, hogy Jézushoz menjen. Talán mindegyik válasznak van némi köze az igazsághoz, de ennek a gesztusnak valószínűleg ennél sokkal mélyebb a jelentősége.

Bartimeus a szívében már régóta vágyott és készült erre a találkozássra. Bár fizikailag vak volt, de lelki szemeivel előre látta, hogy ha ő Jézus szavára egyszer felkel erről a kolduló helyről, már soha többé nem fog oda visszaülni. Tudta, hogy ha Jézus meggyógyítja, életének eddigi része lezárul és egy teljesen új szakasz veszi majd kezdetét. Talán az egyetlen tulajdona, amivel a botján kívül rendelkezett, ez a köpeny volt, amelyet most levetett – a régi életével együtt –, készen arra, hogy elfogadja Jézustól, a csodával együtt, az új életben járás lehetőségét.

A piszkos koldusköpeny a régi életéhez kötődő dolgokat jelképezte, a *tisztátalan* jelzőt, amit az emberek az apján keresztül rá is aggattak, a betegséget, a vakságot, a szegénységet, a kiszolgáltatottságot, a haszontalanság és számkivetettség érzését.

De vajon hagyott-e hátra pozitív dolgokat, talán volt-e olyasmis is ebben a koldus életben, ami az előnyére szolgált és már nem kísérté el az új létbe? Látszólag nem, de mégis...

Gondoljunk csak arra, hogy ennek a Bartimeusnak nem kellett fáradtságos munkával eltartania magát, mindig jutott neki annyi, amiből talán naponta jól lakhatott. Volt egy helye, amely hozzá nőtt, és talán komfortot is jelentett számára.

Mert sokszor a rosszat, a korlátokat is olyan szinten képes megszokni az ember, hogy nem ké-

E szenvedéssel telt világ zűrzavarában meg kell tanulnunk felismerni Krisztus közelségét. (Őszi kikerics)

pes megválni tőlük – egy jobbért sem... Mert azt a létező rossz, szegényes életet már ismerjük, van tapasztalatunk róla, az újról viszont nem, s habár jobb kilátásokat nyújt, mégis félünk tőle, mint ismeretlentől.

Nos, nagyon sok ember éppen ezért nem nyitott arra, hogy elfogadja Isten áldásait, ami az új életben járással együtt járna. Inkább nem kell a csoda, minthogy ezért elhagyjuk a megszokott kolduló helyünket, ami eddig biztonságérzetet nyújtott számunkra.

Bartimeus tudta, hogy ha Jézus meggyógyítja őt – márpedig hitt ebben –, többé már nem számíthat az emberek jóindulatára, neki kell munkát keresnie, szakmát tanulnia, megszoknia egy teljesen új létformát, amelyben minden betevő falatért meg kell dolgoznia.

Igen, ő számot vetett ezzel, az új életben járás nehézségeivel és kihívásaival, és felvállalta azokat. Tudta, hogy Isten Fia, aki visszadja a szeme látását, erőt is ad majd a feladatokhoz, segít szem-

benézni azzal, amivel eddig nem kellett. Miközben fizikai értelemben vak volt, lelki szemeivel előre látta, hogy számíthat Istenre.

Ha Jézus megteszi érte ezt az első csodát, az a további csodák sorozatát fogja elindítani az életében, és egyre több és nagyobb tapasztalatokat fog szerezni Istennel.

Ezt felmérve, már csak Istent akarja követni. Számára akar kiszolgált lenni csupán, ezért „követi vala Jézust az úton”.

Soha többé nem ül már vissza a kolduló helyére, hisz ő már visszakapta eredeti méltóságát és szabadságát Istentől, amellyel eredendően az emberi lény rendelkezett. Már nem tisztátalan többé, hiszen Isten elvette a szégyenét.

Ebből a történetből megérthetjük azt a szemléletmódot, amit *hitnek* nevezünk. Talán egyesek megvetően tekintenek rá, mert azt gondolják, ez csak a lelkileg gyenge emberek sajátossága, és felelőtlen magatartást tükröz.

Bartimeus felfogása azonban ennek éppen az ellenkezőjét bi-

zonyítja: hittel lép előre az ismeretlen felé, mielőtt még a csoda megtörtént volna. Engedelmeskedik Isten parancsának, lemondva a régi életéről, felvállalva a gyógyulással együtt járó, nem könnyű kihívásokat.

A valódi hit szembemegy a tömeg véleményével, és áttör a tömeg lehúzó erején.

A hit akkor is előre lép, amikor még nem történt semmi. Ám éppen ez a hit az, mely előfeltétele a csodának, és Isten minden esetben válaszol rá.

„Hit nélkül pedig lehetetlen Istennek tetszeni, mert aki Isten elé járul, hinnie kell, hogy Ő létezik, és megjutalmazza azokat, akik Őt keresik” (Zsidók 11:6).

Drága Testvérem!

Bartimeus fizikai szempontból vak volt, de lelkileg látó. Így nyerte vissza szeme világát. Milyen sok ember lát fizikailag, de lelki vakságban él!

Talán szíved mélyén te is csodára vágyasz életedben, de nem mersz igazán hinni benne. Mert az emberek megpróbálták elhitetni veled, hogy esetedben úgyszemint történhet meg. De ahogy Bartimeussal, úgy bárkivel megtörténhet, aki Istennek engedelmeskedve előrelép az Ő hívására.

Isten Fia ma is ugyanaz, amint amikor a földön járt. Ő látja a nyomorúságod, és a szíved vágyát, és csodát szeretne tenni az életedben!

Indulj hát Őfelé, hittel, levetve eddigi életed minden szennyt

a lábai elé, és elfogadva Tőle az új ruhát, amelyet neked készített – hogy azt örömmel, szabadon, méltósággal viseld, amilyennek Ő megteremtett!

Ne félj elhagyni a régit, a biztosat, a komfortosat, megszokottat, hiszen *egy sokkal jobb* vár rád, jobb, mint amit valaha elképzeltél és amire vágytál! Tegyél egy lépést Krisztus felé, hiszen Ő már leírhatatlan távolságot tett meg feléd, így most már csak az az egy lépés választ el Tőle és a csodától, a csodák sorozatától.

Isten nem ígért könnyű életet, de azt igen, hogy mindenben veled lesz, ha átadod neki a szíved! Tedd hát meg – és éld át a csodát!

Mezei Áron,
Nagyszalonta

Kalotaszegi Istenes vers

A vesztes

Mert ma
Már nem
Mert holnap
Már nem
Soha többé
Nem leszek már
Az a régi

Először tagadod:
Nem, nem lehet igaz.
Azután megrémülsz:
Talán mégis igaz?

Azután menekülsz
Ki tudja hova, merre.
S azután ott maradsz:
Lesújtva, összetörve.

Mert szívedet megnyitottad,
És belevágtak,
Mint durva bakancs szokta
Láger foglyának arcába.

Szemed őszinte volt,
Lelked dalokat énekelt,
De egy hideg kéz
Eldobott, lesepert.

Virágos terméskőfal Hidegszamos hegyeiben

Az a – felhőtlen boldogságban –
Oly naivul hívő...

Földre sújtva,
Véremben heverve,
Szívem-lelkem jajgat
És nem leli a támaszt.

Egy reggel sírtam:
S takaróm szemfedéllé vált.

Kezem összezártam:
Tíz ujjam mint
Tíz katona,
Kik sár-árkukban
Remegnek vesztett csatában.

S egy sóhaj felszállt.
Tudtam, hogy Ő ott van.
Tudtam – Ő mindent lát.
De oly nehéz megértenem
Miért, miért
Kell átélnünk e tragédiát?

De tudtam:
Ő ott van.
De éreztem:
Ő itt van.

De láttam.
(Hitszemem megnyílván),
Őt szemléltem:
És vártam.

És jött a válasz:
„Én vagyok az Alfa és az Omega.
A minden.
Hiszed ezt?

Ha mindent elveszítesz,
Ha mint óceán,
Rádborul a gonoszság árja:
Hiszed-e,
Hogy Én vagyok
A minden?”

Ó, igen, Uram,
Hiszem!
Légy segítségül
Nyomorúságos hitetlenségemben,

Őszi kert Mákóban

Légy erőm
Erőtlenségemben.

S add, hogy életem
Megmaradt
Szánalmas morzsáit
A Te tenyeredbe
Letehessem.

S azonnal jött a felelet:
„Megengedem.
Légy boldog, gyermekem.
Akarom, hogy ez
Így legyen.

Hogy morzsád
Az Én kezemben
Meleg, nagy kenyérré

Legyen,
Melyből mindenki
Jóllakásig ehessen.

Igen.
Hogy az Én életem
Tebenned
Üdítő forrás lehessen.

Bár megfosztva mindentől,
És mégis gazdagon,
Most és mindörökre
Benned lakó Lelkem
Áldássá tehessem.”

(J.E. – 2017 november 1)

A nagy küzdelem

A kereszténység története (8. rész)

A XIV. és XV. század

Bevezető

A középkori egyház a lelki sötétség korát jelentette. A Biblia el lett rejtve a nagyrészt írástudatlanságban tartott tömegek elől, és tilos volt bárkinek, akár egyházi személynek is, az illető nép nyelvén birtokolni azt. Csak a latin nyelvű mise volt megengedett, e nyelven pedig csak a kizsákmány, műveltebb réteg tudott.

A XIII. századra a római pápaság teljhatalma csúcsára jutott. A katolikus Európa minden országa adóval tartozott neki, és egyházszervezete a világi hatalomnak is diktált.

Számos igeellenes tanítás gyökereződött meg: a bűnbocsánatot pénzért árulták, a városokat, falvakat kolduló szerzetesek tömegei lepték el, akik, dologtalan életmódjukon túl, a pénzhajsza- lásban foglalatostkodtak. Ekkorra

Isten imádatát háttérbe szorította az úgynevezett szentek, Szűz Mária, és a mindenféle ereklyék tisztelete.

Az Ige hirdetése helyett a lelkiekre szomjazó embereket legendákkal, mesékkel, tréfákkal kötötték le az e célra kiszemelt papok, számos ürüggyel csalva ki a babonás, tudatlan hallgatóik pénzét. Fizetni kellett pl. a halottak lelki üdvéért, a lelkek purgatórium- ban töltött idejének és kínjaiknak megrövidítéséért, és számos egyéb „szolgáltatásért.”

Mind a – bőséges adományok révén – egyre gazdagodó szerzetesrendek, mind a papság, s ugyanígy a köznép és a nemesség nagy része a Biblia erkölcsi tanításától eltérő, züllött életet folytattak.

A szegénység általános volt: kizsákmány egyházi és nemesi réteg uralkodott a nyomorgó, robotoló tömegek felett.

Isten kezdeti, apostoli időkben beindított terve – miszerint Egyháza révén a tiszta evangélium minden néphez és nyelvhez eljut¹ –, úgy tűnt, Sátán ármánykodása folytán csődöt mond.

Amint a múltkori cikkünkben is megemlítettük, a Gonosz e munkájának ellensúlyozására Isten elhívta a valdensek népét: ők fent, az Alpok rejtekében lefordították a latin nyelvű Bibliát, kézzel másolták ennek részeit, és évszázadokon át kereskedőkként, mesterembereként járták Európa országait, titokban nyújtva át a Szentírás részeit azoknak, akikben az erre való nyitottságot fedezték fel. Ifjaik legjobbjait elküldték a nagy egyetemi központokba, ahol a többi hallgató között elvegyülve, óvatosan megosztották mindazt, amire a Biblia valóban tanított.

Sokan fizettek ezért életükkel, de áldozatos munkájuk révén az evangélium fénye a sötét évszázadokban sem hunyt ki teljesen.

A valdensek részletes történetéről egy későbbi, átfogó cikkben szólunk majd. Kezdetben azonban három, különleges ember életét szeretnénk bemutatni, akik által Isten előkészítette a világtörténelem egész folyását megváltoztató, XVI. századi nagy Reformációt.

E három az angol John Wycliffe, a cseh Jan Husz, és az olasz Girolamo Savonarola.

John Wycliffe (1320-1384)

Kezdeti évek

John Wycliffe Yorkshire grófságban született. Tanulni vágyó, kitartó fiatalember volt. Az oxfor-

¹ „Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek...” (Máté 28:19-20)

John Wycliffe

**Wycliffe egyik nagy ellensége:
XI. Gergely pápa (1329-1378,
eredeti nevén Pierre Roger de
Beaufort)**

di Merton College végzőseként látjuk 1356-ban. Még abban az évben kiadott egy kis traktátust a *The Last Age of the Church* címmel, melyben, a nemrég lezajlott nagy pestisjárvány és személyes Bibliatanulmányozása hatására kifejezi hitét afelől, hogy az illető évszázad lezárulása a világ végét is jelenti majd.

1361-ben az oxfordi Balliol College vezetője lesz, majd különböző fontos állásokat tölt be az akkori oktatásban. 1374-től haláláig pedig III. Edward király határozatából a Leicester grófsági Lutterworth parókiája lesz az otthona.

„Wiclif már főiskolai hallgató korában tanulmányozni kezdte a Szentírást. Azokban a régi időkben, amikor a Biblia csak az ókori nyelveken volt olvasható, csak a tanult emberek találhatták meg az utat az igazság forrásához, amely el volt zárva a tanulatlan néprétegek előtt. Így az út már elkészült Wiclif későbbi reformatori munkája számára. Művelt emberek tanulmányozták Isten Igéjét, és megismerték a benne kinyilatkoztatott nagy igazságot, hogy Isten kegyelme ingyen van.

Tanításaik nyomán az igazság elterjedt, és sokan eljutottak az élő kinyilatkoztatásokhoz.

Amikor Wiclif figyelme a Szentírássra terelődött, azzal az alapos-sággal kezdte kutatni, amellyel korábban az iskolai műveltséget is elsajátította. Addigi nagy hiányérzetét sem iskolai tanulmányai, sem az egyház tanításai nem tudták kielégíteni. Isten Igéjében találta meg azt, amit korábban hiába keresett. Meglátta a benne kinyilatkoztatott megváltási tervet, és felismerte, hogy az ember egyedüli közbenjárója Krisztus. Az Ő szolgálatára szentelte életét, és elhatározta, hogy hirdetni fogja azokat az igazságokat, amelyeket felismert. (...)

A későbbi reformátorokhoz hasonlóan Wiclif, amikor munkáját elkezdte, nem is sejtette, hogy ez az út hová vezet. Nem tudatosan helyezkedett szembe Rómával, de az igazság iránti szeretete elkerülhetetlenül szembeállította a tévedéssel. Minél világosabban látta a pápaság tévedéseit, annál buzgóbban tanította a Biblia igazságait. Felismerte, hogy Róma

felcserélte Isten Igéjét az emberi hagyományokkal. Bátran ráolvasta a papságra a Szentírás száműzését. Követelte, hogy adják a nép kezébe a Bibliát, és állítsák vissza tekintélyét az egyházban. Wiclif tehetséges, buzgó tanító és ékes beszédű prédikátor volt. Mindennapi élete szemléltette azokat az igazságokat, amelyeket prédikált.”²

Munkássága

Wycliffe nem helyeselte a pápa világi, birodalmi típusú uralkodási rendszerét, sem azt, hogy a királyságok adóval tartoznának neki. Másrészt az elszaporodó, az ország népén parazitaként élősködő szerzetesrendek ellen is fel-emelte szavát.

„A pápa ezeket a szerzeteseket felhatalmazta a gyóntatásra és a bűnök megbocsátására. Ez nagy baj forrása lett. Ezek a barátok nyereségvágyból olyan készségesen adtak feloldozást, hogy mindenféle bűnöző hozzájuk folyamodott. Ennek pedig súlyos következményei lettek: a bűnő-

² Ellen G. White: *A nagy küzdelem*, 55. oldal (Wiclif János című fejezet)

Ahol Wycliffe szolgált: a St. Mary's Templom Lutterworth-ban

Aki kezdettől felismerte Wycliffe értékét: III. Edwárd angol király (1312-1377)

zés elhatalmasodott. A kolduló barátok – elnézve a betegek és a szegények szenvedését – a nyomorúság enyhítésére hivatott adományokat maguknak tartották meg. Fenyegetésekkel követelték a nép alamizsnáit, és károztatták azok istentelenségét, akik rendjüktől megtagadták az adományokat. A szerzetesek vagyona – szegénységi fogadalmuk ellenére – egyre nőtt. Fényűző építményeik és dúslakodó asztalaik még nyilvánvalóbbá tették a nemzet fokozódó szegénységét. (...)

A barátok pedig továbbra is kezükben tartották a babonás tömegeket, és elhitették velük, hogy vallási kötelességük csupán a pápa főhatalmának elismeréséből, a szentek imadásából és a szerzetesek megajándékozásából áll. Ez elég ahhoz, hogy helyük legyen a mennyben.”³

Mint a király tudós és bizalmi embere, az angol udvar küldött-ségének tagjaként két évet töltött el Németalföldön. Ott látjuk a Bruges-ben (Flamandföldön, a mai Belgiumban) III. Edwárd an-

gol király és XI. Gergely pápa közötti tárgyalásokon. E külföldi út is rásegítette arra, hogy tisztábban beláthasson nemzetközi politika színpaljai mögé.

Majd, hazájába visszatérve, mind írásban, mind beszédeiben leleplezte a szimónia (az egyházi funkciók pénzért való eladásának) bűnét, a bűnbocsátó cédulák rendszerét, és az egyházi javadalmak szentszéki adóját.

Könyvet írt a *De Civili Dominio* címmel, melyben szorgalmazta, hogy az állam koboza el az egyházi vagyont. Megértése szerint az apostolok utódainak szegénységben és egyszerűségben kellene élniök, míg a nagy vagyonok csak káros hatással vannak a klérus a lelki-ségére és erkölcsére.

Ezt már a klérus nagy részével együtt a pápa sem nézhette tovább tétlenül, és így Róma hivatalosan elítélte a professzor tanítását.

Viszontagságos évek

1377 februárjában Londonban meg kellett lennie ellensége, William Courtenay londoni püspök vezette egyházi zsinat előtt. Mégsem tudták letartóztatni, mivel fontos főurak – mint pl. John of Gaunt (1340-1399 – a király harmadik fia és Lancaster hercege) mellé álltak.

Májusban pápai bulla jelent meg ellene, majd júniusban a király meghalt. Ezután rövid időre sikerült Wycliffet Oxfordban fogásra vetni, ám barátai kimentették.

1378-ban a Lambeth Palotába rendelték a püspökök elé. Ám mielőtt még ítélet születethetett volna, Kent-i Johanna⁴ anyaki-

rálynő közbenjárására újból engedték.

„A gondviselő Isten irányította továbbra is az eseményeket, és lehetővé tette a reformáció terjedését. Gergely halálát két rivális pápa megválasztása követte.⁵ Most két – állítólag csalatkozhatatlan – vitatkozó hatalmasság követelt engedelmességet. Mindkettő arra szólította a kegyes híveket, hogy segítsenek neki a másik elleni háborúban. Követeléseiknek az ellenségeik elleni rettenetes egyházi átokkal és támogatóik mennyei megjutalmazásának ígéretével akartak érvényt szerezni.

Wycliffe egyik befolyásos pártfogója: John of Gaunt, Lancaster hercege

legidősebb, már ugyancsak elhunyt fiának, Edwárd Fekete Hercegnek a felesége, II. Richárd király anyja.

⁵ XI. Gergely halálát követően Rómában VI. Orbán, míg a franciaországi Avignon-ban VII. Kelemen lett a pápa. Ezt nevezzük a nyugati (vagy pápai) egyházszakadásnak. 1410-től pedig már egyszerre három pápa uralkodott (Pisá-ban V. Sándor, majd XXIII. János lett pápa), mely állapotnak 1417-ben a dél-németországi, konstanzi zsinat vetett véget V. Márton pápa megválasztásával.

³ Ugyanott, 55-56. oldalak

⁴ Joan of Kent (1326-1385), III. Edwárd

Ez az eset nagyon meggyengítette a pápaság tekintélyét.

A versengő pártok minden energiájukkal egymást támadták, így Wiclifnek egy ideig békét hagytak. Egyházi átkok és vádaskodások röpködtek egyik pápától a másikig, és az ellenfelek vérontással adtak súlyt ellentétes követeléseiknek. Bűnök és botrányok özöne árasztotta el az egyházat. Ezalatt a reformátor a lutterworth-i parókia csendes magányában szorgalmasan fáradozott azon, hogy az emberek figyelmét a vitatkozó pápákról Jézusra, a Béke Fejedelmére irányítsa.”⁶

Az ihletett megoldás

Wycliffe megértése szerint, a választottakból álló láthatatlan Egyház üdvözülni, és nem a látható katolikus egyház. Elvetette a purgatórium, a papi cölibátus és a bűnbocsátó cédulák hagyományát, mint Bibliaelleneseket. Az egyház-állam vonatkozásában úgy tartotta, hogy a király, mint polgári hatóság, feletti áll a papságnak.

Ugyanakkor legfőbb tanítása, amely a Reformáció előszeleként értelmezhető az volt, hogy nem a hagyományok, vagy az egyházi vezetés határozatai, hanem a Szentírás jelenti az egyedüli tekintélyt a keresztény életében.

Ahhoz pedig, hogy a nép megismerhesse a Bibliát, szükség volt azt a nép nyelvére, latinból angolra lefordítani, és ugyanígy olyan emberekre is, akik elviszik a tiszta evangélium üzenetét mindenkinek. Ekként született meg a *lollardok* mozgalmának ötlete: Wycliffe szegény papokat, diákokat bízott meg azzal, hogy az oly ritka, kézzel másolt Biblia-részekből az országban szétszéledve, a népnek felolvassák, és magyarázzák azt.

⁶ Nagy Küzdelem, 59. oldal

A *lollard* szó kezdetben gúnynev volt (valószínűleg holland eredetű, s motyogót, kántálót jelentett), ám hamarosan kiderült, hogy akikre ezt a nevet ragasztották, azok az evangélium hű képviselői.

A mozgalom Wycliffe halála után is fennmaradt, és a kegyetlen üldözés rengeteg szenvedést és mártíromságot szült körükben.

„Wiclif – Mesteréhez hasonlóan – a szegényeknek prédikálta az evangéliumot. Nem elégedett meg azzal, hogy a világosságot csupán lutterworth-i parókiájának egyszerű családjai között hintse el. Azt akarta, hogy eljusson Anglia minden részébe. Ennek megvalósítására megszervezett egy prédikátorokból – egyszerű, istenfélő emberekből – álló testületet, akik szerették az igazságot, és semmire sem vágytak úgy, mint arra, hogy terjesszék. Ezek az emberek mindenhol elmentek. Tanítottak a piactereken, a nagyvárosok utcáin és a vidéki dűlőutakon. Felkeresték az időseket, a betegeket és a szegényeket. Elmondták nekik Isten kegyelmének örömhírét.

Wiclif mint az oxfordi egyetem teológiaprofesszora, Isten Igéjét az egyetem tantermeiben is prédikálta. Olyan lelkiismeretesen mutatta be az igazságot tanítványainak, hogy „az evangélium doktora” címet kapta. De életének fő munkája a Szentírás angol nyelvre való lefordítása volt. Egyik művében, amelynek címe: „On the Truth and Meaning of the Scripture” (A Szentírás igazsága

Wycliffe kiküldi a lollardokat

és jelentősége), beszámolt szándékáról, a Szentírás lefordításáról. Azt akarta, hogy Angliában mindenki anyanyelvén olvashasson Isten csodálatos tetteiről.”⁷

Az 1381-beli parasztlázadás

A lollard prédikátorok egy része nem elégedett meg azzal, hogy a klérus gazdagsága ellen szóljon, hanem a nemesség ellen is felemelte a szavát. A magas adók és a jobbágysors miatt amúgy is elkeseredett szegények uraikra rontottak, ám kezdeti sikereiket meg az időt nyerni akaró, csupán 14 éves II. Richárd király ígéreteit követően a lázadást levertek, a vezéreket (úgy mint pl. Wat Tyler-t) elfogták és megölték, és mint várható volt, a felelősséget (úgy mint két és fél évszázadra rá a német parasztfelkelések során Lutherre) részben Wycliffe-re és tanításaira hárították, akinek valójában semmi köze sem volt az egészhez.

Ekkortól teljesen Lutterworthba vonult vissza. Írni kezdett az átlényegülés tana⁸ ellen is, amivel

⁷ Nagy Küzdelem, 60. old.

⁸ *Transsubstantiatio* – katolikus tanítás, miszerint a mise folyamán az ostya és a bor valóságosan átváltozik Krisztus testévé és vérévé. Ezáltal a pap, elfogyasztva a szent jegyeket, valósággal

II. Richárd király (1367-1400)

elveszítette számos addigi pártfogóját. A következő évben szélütés érte és mindenki a halálára készült. Ám ő úgy betegen is tovább dolgozott, és segédeivel együtt (mint pl. Nicholas of Hereford-al és John Purvey-el) befejezték a Vulgata (a latin nyelvű Biblia) Ó- és Újszövetségi részének fordítását.

Az utolsó időszak

Wycliffe-nek már csak kevés ideje volt hátra. Ellenségei ekkor újabb támadásba lendültek.

„A pápa vezető emberei ismét a reformátor elhallgattatását tervezték. Egymás után háromszor idézték törvény elé, de minden eredmény nélkül. Először egy püspöki zsinat eretneknek nyilvánította Wiclif írásait; és megnyerve maguknak a fiatal királyt, II. Richárdot, kieszközltek egy olyan királyi rendeletet, amely a kárhoztatott tanok védelmezőit mind börtönre ítélte.

Wiclif a parlamenthez fellebbezett. Bátran emelt vádat a papi kormány szervezet ellen a nemzeti tanács előtt, és az egyház által szentesített visszaélések dolgában reformot követelt. Meggyőző

erővel rajzolta meg a Szentszék jogtalan uralmát és romlottságát.

Ellenségei zavarba jöttek. Wiclif barátai és párhívei meghódolásra kényszerültek, és várható volt, hogy a barátait elvesztő, magára maradt idős reformátor is meghajol a korona és a püspöksüveg együttes tekintélye előtt. Ehelyett azonban a katolikusok szenvedtek vereséget. Az országgyűlés, amelyet felrázott Wiclif lelkesítő felhívása, hatálytalanította az üldöző rendeletet, és a reformátor ismét szabad volt.

Harmadszor is törvény elé állították; ezúttal a birodalom legmagasabb egyházi bírósága elé, amely nem kegyelmezett az eretnekségnek.

A katolikusok azt gondolták, hogy Róma most végre diadalmaskodni fog, és a reformátor munkájának megálljt parancsol. Ha szándékukat meg tudják valósítani, Wiclif kénytelen lesz megtagadni tanait, vagy a törvényszékről egyenesen a máglyára vezet az útja.

Wiclif azonban nem hátrált meg. Nem akart alakoskodni.

Bátran kitartott tanai mellett, és visszautasította üldözői vádjait. Nem gondolt saját helyzetére. Hallgatóit a mennyei törvényszék előtt látta, és álokoskodásaikat és megtévesztéseiket az örökkévaló igazság mérlegén. A tanácskozóteremben érezni lehetett a Szentlélek erejét. Isten foglyul ejtette a hallgatók lelkét. Mintha a földbe gyökerezett volna a lábuk. Az Úr tegezéből lövellő nyílként hasítottak szívükbe a reformátor szavai.

Az eretnekség vádját, amit felhozta ellene, meggyőző erővel visszafordította vádolóira. Azt kérdezte tőlük, hogyan merik terjeszteni a tévedéseket? Nyereségért áruba bocsátani Isten kegyelmét?!

»Mit gondoltok – mondta végül –, kivel harcoltok? A sír szélen álló öregemberrel? Nem! Az igazsággal – azzal az igazsággal, amely erősebb nálatok, és le fog győzni titeket.«

E szavakkal hagyta ott a zsinatot. Egyetlen ellenfele sem próbálta útját állni.⁹

⁹ Nagy Küzdelem, 62. old.

Wycliffe felolvas Bibliájából John of Gaunt-nak.

újából megáldozza Krisztust, és ezt teszi a hívek is, amikor áldozni járulnak.

Az erőtlén Wycliffe otthonában is túl nagy veszélyt jelentett. Rövidesen Rómába idézték, a pápai törvényszék elé. A professzor szívesen elment volna a biztos halálba, csak azért, hogy hitéről ott is bizonyosságot tegyen, ám rossz egészségi állapota miatt már csak egy levelet írhatott VI. Orbánnak.

De ez is elég volt arra, hogy sor-sa megpecsételődjék. Most már a kül- és belföldi egyházi hatalmas-ságok, és a király is ellene voltak. A máglyahalál elkerülhetetlennek látszott, amikor is 1382. december 28-án újabb szélütés érte, majd az év utolsó napján megpihent földi fáradalmaitól.

Utólagos események

Néhány évre rá tanítványa, John Purvey elkészült a Bibliafordítás egy javított változatával, és Isten Igéje tovább terjedt a nép között.

„Az üldözés könyörtelen vihara azonban csakhamar rátört azokra, akik a Bibliát, mint útmutatót el merték fogadni. Az angol ural-kodók, akik Róma támogatásával akarták megerősíteni hatalmukat, tétovázás nélkül feláldozták a re-formátorokat. Anglia történelmé-ben először fordult elő, hogy máglyahalálra ítélték az evangélium követőit. Egyik mártírhál a má-sikat követte. Az igazság megbé-lyegzett és megkínzott képviselői csak a seregek Urának sírhatták el panaszkodásukat. Az egyház ellensége-iként és a birodalom árulóiként üldözve tovább prédikáltak titkos helyeken is, menedéket keresve ott, ahol tudtak: a szegények sze-rény otthonában, sokszor barlangok és üregek rejtekén.

A vallásos hit megromlása elle-ni csendes, buzgó, komoly, türel-mes tiltakozás még századokon át hangzott a tomboló üldözés el-

A kézzel másolt Wycliffe-Biblia egyik lapja

lenére is. A régi idők keresztényei csak részben ismerték az igazságot, de megtanulták szeretni és követni Isten szavát, és türelme-sen szenvedtek érte.

Az apostoli kor tanítványaihoz hasonlóan, sokan feláldozták földi javaikat Krisztus ügyéért. Akik otthonukban maradhattak, szí-ves-örömet nyújtottak menedéket száműzött testvéreiknek; és amikor őket is elűzték, kés-ségesen vállalták a száműzöttek sorsát. Igaz, hogy ezek, megré-mülve üldözőik dühétől, hitük feláldozásával vásárolták meg szabadságukat, és vezeklő öltö-zetben távoztak börtönükből, hogy közhírré tegyék hitük meg-tagadását.

De nem volt kevés azoknak a száma sem – és voltak köztük nemesi származású és szegény, egyszerű emberek egyaránt –, akik föld alatti börtöncellákban, „Lollard-tornyok”-ban¹⁰, vagy kín-

¹⁰ „Azonnal mellette van a Lambeth-palota, a canterburyi érsekek régi lakhelye, melynek a folyóra néző ó tor-

zások és lángok között tettek bi-zonyosságot az igazságról, és örültek annak, hogy Isten méltóvá tette őket arra, hogy Krisztus szenvedéseiben részesüljenek.”¹¹

Végszó

1415-ben a konstanzi zsinaton Wycliffe személyét és tanait hivatalosan eretneknek nyilvánították, megparancsolva, hogy minden fennmaradt írása tűzbe vettessék.

1428-ban pedig, V. Márton pápa parancsára kiásták maradványait, elégették, és a Lutterworthon átfolyó Swift patakba szórták.

Csak hogy íme hogyan ír erről a krónika:

„Ez a patak – mondja egy régi író – hamvait az Avonba vitte, az Avon a Severnbe, a Severn a tengerszorosokba, azok pedig a nagy óceánba. Wiclif hamvai így szimbolizálják tanait, amelyek elterjedtek az egész világon.”¹²

Az üldözött lollardok külföld-re is eljutottak, magukkal vive a Wycliffe által újra felfedezett, bibliai tanításokat. Így értek el írásai a több mint ezer mérföldre levő, messze városba: Prágába – az Ige egy másik, hűséges szolgájához, akit Isten kiválasztott a Reformáció előfutárává.

(Folytatjuk)

(J.E.)

nyai az épület legrégebbi része, különö-sen a történelmi érdekű, borzalmas em-lékű Lollard-torony váltva majd érseki lak, majd börtön volt. A Lollardtorony börtönszobájában most is látni a falba vert vaskapcsokat, melyhez lánczol-tattak a vakbuzgalom, s vallásos és politikai üldözés ide kárhozottatott áldo-zatai.” (Tóth Lőrincz: *Uti tárcza*, Lande-rer és Heckenast, Pest, 1844. 79. oldal: Themsei séta)

¹¹ Ugyanott, 65. old.

¹² Ugyanott, 66. old.

Milyennek látjuk a másik embert?

„A jó ember az ő szívének jó kincséből hoz elő jót; és a gonosz ember az ő szívének gonosz kincséből hoz elő gonoszt: mert a szívnek teljességéből szól az ő szája.” (Lukács evangéliuma 6:45)

Nemrég egy tanulságos történetet olvastam – következék hát az alábbiakban.

Egy fiatal pár új házba költözik. Első reggel, reggelizés közben a fiatalasszony kinéz az ablakon, és látja, amint a szomszédasszony éppen a ruhákat teregeti.

– Milyen szürkék, piszkosak azok a ruhák – mondja a férjének, – lehet, hogy nem tudja, hogyan kell rendesen mosni. Talán valamilyen jobb mosószerre lenne szüksége...

Az ifjú férj végighallgatja, és csendben fogyasztja a reggelijét. És ez így megy a következő napokban is: amikor a szomszédban kiteretik a ruhákat, a fiatalasszony mindig ugyanazt a megjegyzést teszi rá. Egy hónappal később a feleség meglepődve veszi észre, hogy a szárítókötélen tisztára mosott ruhák sorakoznak, és meg is jegyzi a férjének:

– Nézd, végre valahára megtanulta a szomszédasszonyunk, hogyan kell rendesen mosni! Vajon ki taníthatta meg rá?

A férj ekkor felnéz, és így szól:

– Csak annyi történt drágám, hogy ma reggel korábban felkeltem, és megtisztítottam az ablakokat...

Az, hogy az embereket milyennek látjuk, mindig azon múlik, hogy

mennyire tiszta az ablakunk, amin át a világot szemléljük. Ha másokban a hibát keressük, meg fogjuk találni, mert senki sem hibátlan. Ha azonban az értékes vonásokat szeretnénk meglátni, akkor azokat is megkapjuk, mert sajnos mindenki-ben vannak ilyenek is.

Nekünk kell hát eldöntenünk azt, hogy mit keresünk felebarátainkban. Ez pedig a mi szívünk

Milyen szemmel tekintünk a világba?

állapotától függ. Az elcsüggedt, gyenge önbecsülésű, magával elégedetlen, magát kisemmizettnek, érték nélkülinek érző személy borúsnak látja a világot, és mindig a rosszat fogja akarni észrevenni. De ha rájövünk arra, hogy Isten szemében mennyire értékesek vagyunk, és hogy Ő igazán és feltétel nélkül szeret minket, akkor mi is megnyugodva, az emberekben a szépet fogjuk keresni, és bátorítva őket, a jó dolgokat bennük előmozdítani.

Jézus, amikor eljött e földre, láthatta az emberek bűneit, nyomorúságát, alávalóságát, de nem erre összpontosított, mivel az Ő tekintete tiszta volt – kapcsolata az Atyával pedig felhőtlen.

Az emberekben a bennük rejlő

istenképúséget kereste, ami beszennyeződött ugyan, és elkallódott, amint azt az elveszett drakhma példázatában¹ tanította. A pénznek nyoma veszett valahol, a padlón levő por bepiszkolta, de Ő meg akarta találni, és megtisztítani az értékes pénzdarabot.

Ma is helyreállítani, meggyógyítani, megszabadítani kell az embereket. Ehhez pedig nekünk kell először Isten szeretetének szívét felemelő szabadságára jutnunk.

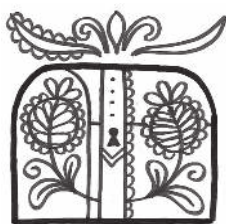
„A test lámpása a szem: ha a szemed tiszta, egész tested is világos lesz, ha pedig a szemed gonosz, a tested is sötét. Vigyázz azért, hogy a benned levő világosság sötétséggé ne legyen! Azért ha a te egész tested világos, és nincs benne semmi sötétség, olyan fényes lesz az egész, mint amikor a lámpa megvilágosít téged fényével.”

„Miért nézed pedig a szálkát, amely a te atyádfia szemében van, a gerendát pedig, mely a te saját szemedben van, nem veszed észre? Avagy mi módon mondhatod a te atyádfiának: Atyámfia, hadd vessem ki a szálkát a te szemedből, holott te a te szemedben lévő gerendát nem látod. Te képmutató, vesd ki először a gerendát a te szemedből és azután gondold arra, hogy kivesd a szálkát, amely a te atyádfia szemében van... A jó ember az ő szívének jó kincséből hoz elő jót; és a gonosz ember az ő szívének gonosz kincséből hoz elő gonoszt: mert a szívnek teljességéből szól az ő szája.” (Lukács 11:34–36; 6:41–45)

Te milyen szemmel látsz? Hogyan nézel a körülötted lévőkre?

Szabó Attila, lelkipásztor,
Balatonfüred (és J.E.)

¹Lásd: Lukács 15:8-10

Szó- -kincs

Apokaliptikus állapotok (3. rész)

Bevezető

Isten az, Aki mindent teremtett. Ő teremtette – mind az élő, mind az élettelen – anyagot, amely felépíti a Világegyetemet, ugyanígy az anyagot irányító fizikai, kémiai, biológiai törvényeket, de Ő alkotta meg kezdetben az időt és a teret is.

Isten végtelen, és a véges emberi elme számára felfoghatatlan. Hol van az idő kezdete és vége? Hol van a tér, azaz a Világegyetem széle? Meddig tartanak a számok? Van-e legnagyobb, vagy legkisebb¹ szám, amely után már semmi sem következik?

Mindezekre úgy szoktunk válaszolni, hogy az idő és a tér, de a számok sora is végtelen.

A végtelen, bölcs, szerető és csodálatos Isten nem függ az általa teremtett valóságtól. Ő kívül van mindazon, amit teremtett, mint ahogy a fazekas sem része a kezei által formált agyagnak, vagy a kialakított végterméknek – kancsónak avagy tálnak. Ugyanakkor, ezek az ő kezének, elgondolásának nyomát viselik.

Ehhez hasonlóan tükrözzük vissza mi is, földlakók, a szerető Alkotó lényét: Ő a saját képére formált minket² (ő, csak ennek a

¹ A negatív számok tengelyén

² „Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt: férfivá és asszonyvá teremté őket.” (1 Mózes 1:27)

jelentésén is mennyit vitatkoztak már a teológusok!), és azt szeretné, hogy boldogok legyünk, örökön-örökké.

Ezért, a bűn miatt betört hatalt csak rövid ideig engedi uralkodni itt, a Világegyetemen e parányi planétáján, hogy nemso-kára örökre eltörölje azt, minden egyéb, az ellene való lázadás miatt bekövetkezett bajjal és nyomorúsággal együtt.

Ő kívül van tehát az anyagon, de a teren és időn is. Úgy szemléli kívülről az időtlen időt, mint ahogy mi látjuk az előttünk levő, falra festett képsort. Ezért ismeri Ő nemcsak a múltat, hanem magát a jövőt is. Vagyis az, ami még sehol nincs, már nyitott könyvként áll előtte. Fel tudjuk-e fogni mindezt?

A gondoskodó Isten e fantasztikus tulajdonságát is földi gyermekei szolgálatába állította, bemutatva egyes emberek révén

mindazt, amit javunkra válik tudni a ködös múltból vagy a titokzatos jövőből.

Ezeket az embereket a Biblia prófétáknak nevezi. Isten prófétái nem maguktól szóltak kitalált dolgokat – hanem Isten ihlette őket Szentlelke által.³

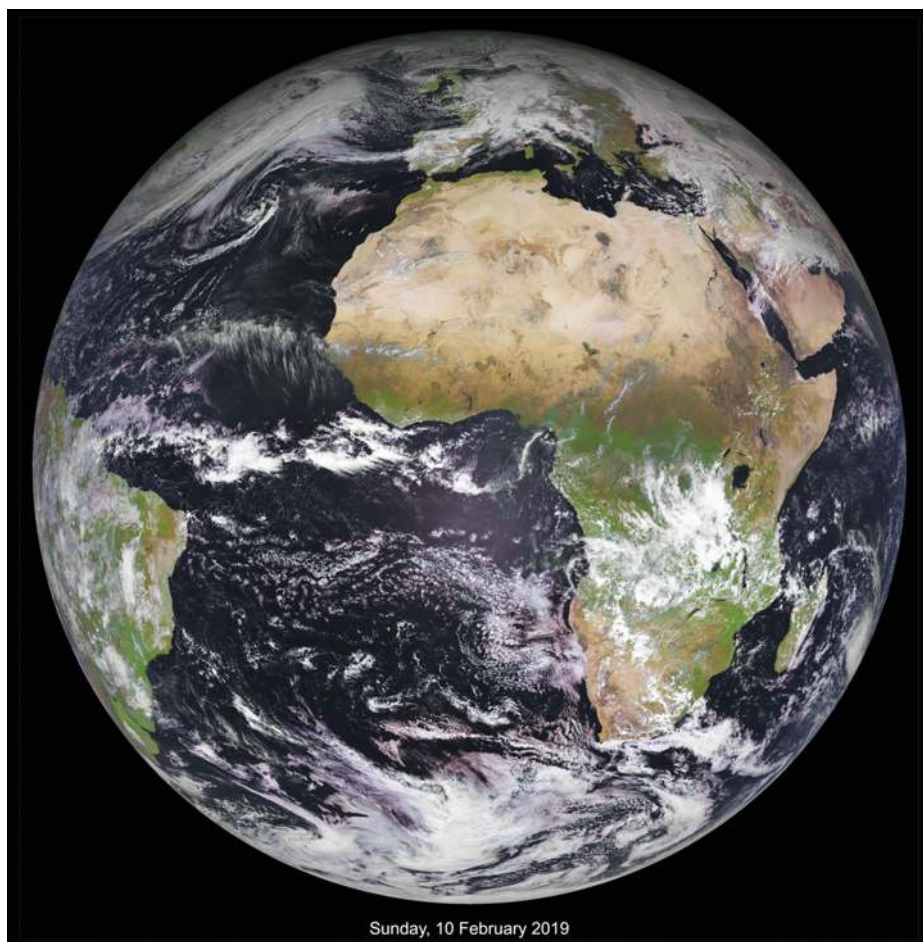
Említsünk meg egy néhányat közülük...!

Bizonyára mindenki tud Mózesről: neki Isten bemutatta azt, amit ember sohasem tudhatott volna meg: a Teremtés hetét.

Ésajás és Ezékiel bepillantást kaphattak abba a rettenetes lázadásba, amely még a Föld teremtése előtt történt fent, a Mennyben: a leghatalmasabb angyal támadt Az ellen, Aki neki is életet adott, és mindmáig fenntartja őt...⁴

³ „Mert sohasem ember akaratából származott a prófétai szó; hanem a Szent Lélektől indítva szólottak az Istennek szent emberei.” (2 Péter 1:21)

⁴ Ésajás 14:12-14, Ezékiel 28: 13-17

Sunday, 10 February 2019

Földünk a világúrból nézve – ez év februárjában

Isten igazi prófétái a Szentlélektől ihletve szóltak

Dániel a jövő világbirodalmairól kapott kijelentést, de csak aztán, hogy az Úr egy pogány király előtt – akit ugyanúgy szeretett, mint népének, Izráelnek tagját – felvillantotta mindezt. Miért? Hogy évek során a büszke király, Nabukodonozor is végül megtérhessen az igaz Istenhez...⁵

És még valamiért: hogy talán mi is, most az idők végén elgondolkodhassunk a Gondviselő Isten óvó szeretetén, és átadjuk magunkat Őneki, teljes bizalommal.

⁵ Lásd: Dániel 2. fejezetét, és 4:31-34 verseit.

Végül is ez a prófécia egyik nagy célja: hogy látva az Isteni üdvterv beteljesedését, mibenlünk is vágy ébredjen e terv részeséivé válni.

De miként juthattunk idáig?

– Forróság. Tüzek égnek mindenfele. Az erdők kiszáradtak. A szennyezett óceánok algamezői pusztulóban, fogy az oxigén. Globális gazdasági, pénzügyi összeomlás. Éhség, pusztító járványok. Ivóvízhiány. Tornádók,

ciklonok, földrengések. A megemelkedett óceánok sokmillió partmenti nagyvárosokat lepnek el. Ellenőrizhetetlen népvándorlás. Tömegek rémülete. Pusztító rablóbandák, törő-zúzó-gyilkoló csőcselék. Háborús konfliktusok szinte minden irányban. Rendkívüli erkölcstelenség. Gyűlölködés, gonoszság, határtalan önzés minden emberi kapcsolatban. Egy civilizáció végső haláltusájának jelei.

Egy rendkívül valószínű közeljövő forgatókönyvét hallották...

De hogyan juthatott a kezdeti, Édenkert állapotú Föld ilyen helyzetbe?

Isten az embert szabadnak teremtette – azaz szabad döntési joggal ruházta fel, melyet élete minden pillanatában felhasználhat, jó vagy rossz irányban:

*„Bizonyásággal hívom ellenetek ma a mennyet és a földet, hogy az életet és a halált adtam előtökbe, az áldást és az átkot: **válaszd** azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod...” (5 Mózes 30:19)*

Az évezredekig tartó rossz döntések sorozata pedig mind az emberi jellemre, mind a Föld állapotára nézve katasztrófát jelentett.

„Hallám és reszket a bensőm, a szózatra remegnek ajkaim; porladni kezdenek csontjaim, reszketnek lábaim: hogy nyugton legyek a nyomorúság napján, amely feljön a népre, mely megsanyargatja azt.

Mert a fügefafa nem fog virágozni, a szőlőkben nem lesz gyümölcs, megcsal az olajfa termése, a szántóföldek sem teremnek eleséget, kivész a juh az akolból, és nem lesz ökör az istállóban.”

Ám a hűségeseink ekkor is részesülnek majd Isten szabadításában:

Égő erdők Athén mellett 2018 júliusában.

„De én örvezendzni fogok az Úrban, és vigadok az én szabadító Istenemben.” (Habakuk 3:16-18)

Az utolsó időkben lesz tapasztalható a földi történelem legnehezebb helyzete, de ezután következik be Isten népének szabadulása is, amint ezt a mennyei követ próféciája több mint két és fél évezreddel ezelőtt bemutatta Dánielnek:⁶

„És abban az időben felkél Mihály, a nagy fejedelem, aki a te néped fiaiért áll, mert nyomorúságos idő lesz, amilyen nem volt attól fogva, hogy nép kezdett lenni, mindezideig. És abban az időben megszabadul a te néped; aki csak beírva találta a könyvben.

És sokan azok közül, akik alusznak a föld porában, felserkennek, némelyek örök életre, némelyek pedig gyalázatra és örökkévaló útálatosságra.

Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké.” (Dániel 12:1-3)

De ki tartozhat Dániel szabadulásban részesülő népéhez, vagyis az „értelmesekhez”? És milyen események állnak előttünk?

E dolgok megértéséhez az Ó- és az Újszövetség két összetartozó, és egymást kiegészítő iratát fogjuk megvizsgálni: a Dániel és a Jelenések könyvét.

A végidő két nagy játékos

A Jelenések 13. fejezetében két fenevad (királyság vagy politikai hatalom – lásd az előző, októberi lapszámban levő 2. részt) jelenik meg, amelyek összefogva, üldözést indítanak a Föld azon lakói ellen, akik nem veszik fel az első fenevad bélyegét, kezükre vagy

Szárazság Északkelet-Afrikában

homlokukra, és nem imádják az első fenevad képét, amelyet a második – az üldözést és a kényszert is véghezvivő – fenevad készített el (14-17. versek).

Először is: ki lehet vajon ez a két fenevad?

Az elsőről ezt olvassuk:

„És láték egy fenevadat feljöni a tengerből, amelynek hét feje és tíz szarva vala, és az ő szarvain tíz korona, és az ő fejein a káromlásnak neve.

És e fenevad, amelyet láték, hasonlós vala a párdúchoz, és az ő lábai, mint a medvéé, és az ő szája, mint az oroszlán szája; és a sárkány adá az ő erejét annak, és az ő királyiságát, és nagy hatalmat.

És látám, hogy egy az ő fejei közül mintegy halálos sebbel megsebesítették; de az ő halálos sebe meggyógyították; és csodálván, az egész föld követé a fenevadat.

És imádkák a sárkányt, aki a hatalmat adta a fenevadnak; és imádkák a fenevadat, ezt mondván: Kicsoda hasonló e fenevadhoz? kicsoda viaskodhatik ő vele?

És adaték neki nagy dolgoknak és káromlásoknak szóló szája; és adaték neki hatalom, hogy cselekedjék negyvenkét hónapig.

Megnyitá azért az ő száját Isten ellen való káromlásra, hogy szidalmazza az ő nevét és az ő sátorát, és azokat, akik a mennyben laknak.

Az is adaték neki, hogy a szentek ellen hadakozzék, és őket legyőzze; és adaték neki hatalom minden nemzetségen, nyelven és népen.

Annakokáért imádkák őt a földnek minden lakosai, akiknek neve nincs beírva az életnek könyvébe, amely a Bárányé, aki megöletett, e világ alapítása óta.” (Jelenések 13:1-8)

Az első fenevad jellemzői

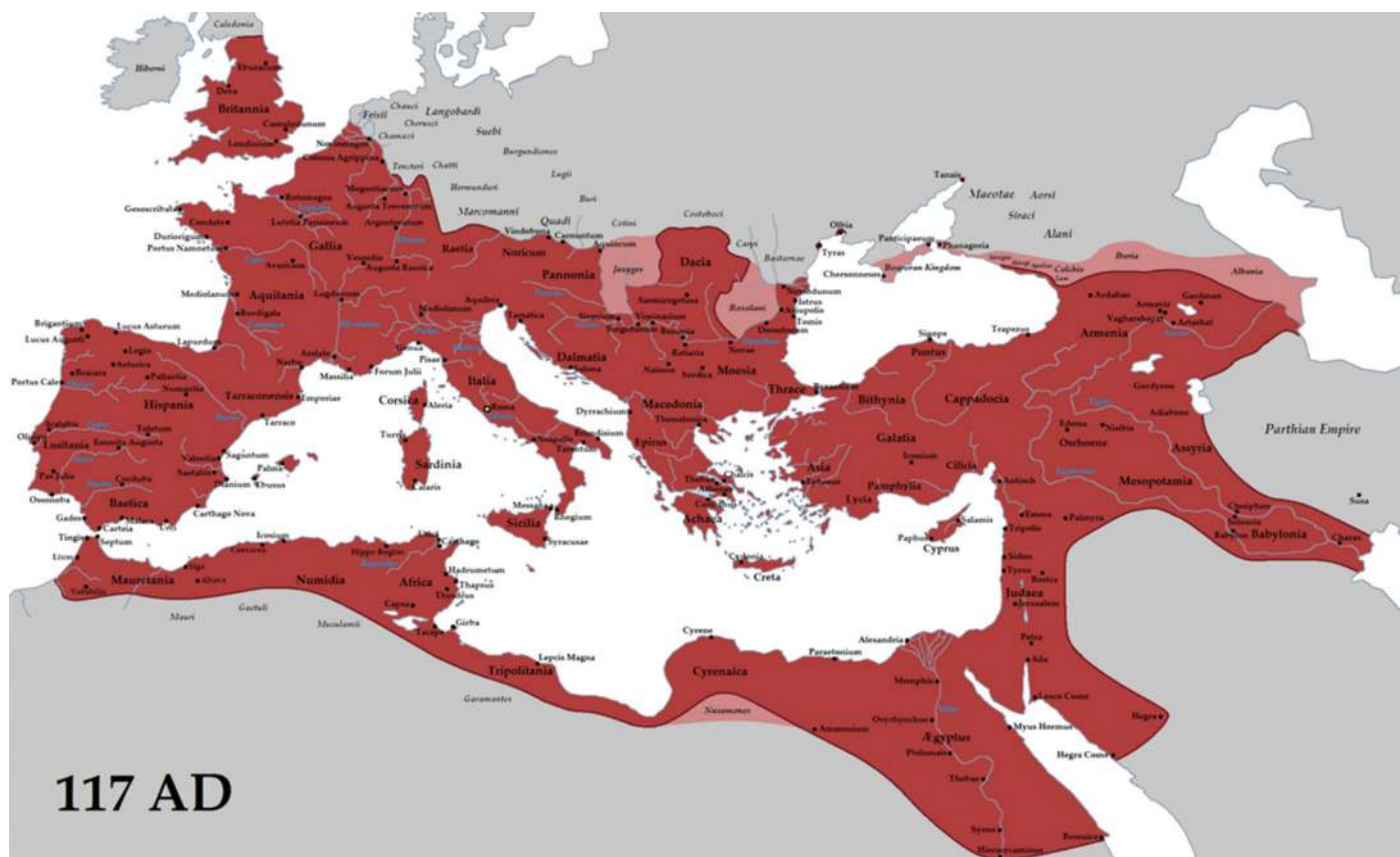
Lássuk tehát sorban e nagy földi hatalom jellemvonásait:

1). A tengerből jön fel, vagyis népeket igaz le ahhoz, hogy hatalomra juthasson (lásd a múltkori, 2. részt).

2). Hét feje és tíz, koronás szarva van.

3). A különböző, állati testrészek (párduc, medve, oroszlán) azt sugallják, hogy az ókor nagy birodalmainak (Makedón-Görög Birodalom, Médo-Perzsa Birodalom, Babiloni Birodalom – lásd Dániel 7:1-6) jellemvonásait ötvözi magába, melyek után következett.

⁶ Lásd Dániel 10:10-12 verseit

A Római Birodalom Trajánusz császár halála évében, 117-ben érte el legnagyobb kiterjedését.

4). Halálos sebet kap az egyik feje, de az később begyógyul.

5). Az egész föld követi és imádja őt, meg a mögötte álló sárkányt, aki maga a Sátán (Jelenések 12:9).

6). 42 hónapig tart hatalma.

7). Beszéde Isten és az Ő sáto-
ra elleni káromlásnak minősül a menny szemében.

8). Harcol a szentek ellen, és legyőzi őket.

9). Minden nép felett hatalom-
ra jut, de csak azok imádják őt,
akiknek neve nincs beírva a Bá-
rány Élet-könyvébe.

A Jelenések 17. fejezetében az
előbbiekkal kapcsolatos leírást ta-
lálunk:

„És jöve egy a hét angyal közül,
akinél a hét pohár vala, és szóla ve-
lem, mondván nékem: Jövel, és meg-
mutatom néked a nagy paráznának
kárhoztatását, aki a sok vizen ül;

Akivel paráználkodtak a föld ki-
rályai, és az ő paráznaságának bo-
rával megrészegedtek a föld lakosai.

*És lélekben elvitt engem egy
pusztába és láték egy asszonyt ülni
egy veres fenevaden, amely teljes
vala káromlásnak neveivel, amely-
nek hét feje és tíz szarva vala.*

*Öltözött vala pedig az asszony
bíborba és skárlátba, és megékesít-
tetett vala arannyal és drágakö-
vel és gyöngyökkel, kezében egy
aranypohár vala, tele útálatossá-
gokkal és az ő paráznaságának
tisztátalanságával,*

*És az ő homlokára egy név vala
írva: Titok; a nagy Babilon, a paráz-
náknak és a föld útálatosságainak
anyja.*

*És látám, hogy az asszony ré-
szeg vala a szentek véréből és a
Jézus bizonyosságtevőinek véréből;
és nagy csodálkozással csodálko-
zám, mikor látám őt.” (Jelenések
17:1-6)*

Az e fejezetben bemutatott,
hétfejű és tízszarvú veres fene-
vaden ülő, és a szentek véréből
részeg parázna asszony ugyanazt
az üldöző hatalmat sejteti.

Az e nő homlokán levő név:
Titok, a nagy Babilon, a paráz-
náknak és a föld útálatosságainak
anyja, kapcsolatba hozza ezt a ha-
talmat az ókori Babilon misztikus,
pogány vallási rendszerével.

A sok arany, drágakő és gyöngy
pedig e hatalmasság földi gaz-
dagságára mutat rá.

Péter apostol, az 1 Péter 5:13-
ban így szól: *”Köszönt titeket a
veletek együtt választott babiloni
gyülekezet és Márk, az én fiam.”*

Nem valószínű, hogy Péter va-
laha is járt az időközben hajdani
ragyogását elvesztett, de az első
keresztény századokban még lé-
tező mezopotámiai városban.⁷

⁷ A középkori muzulmán arab krónikák
már csak úgy említik Babilont, mint az
agyagtéglák nyerőhelyét – romjaiból
építkeztek pl. Bagdadban is a terjeszke-
dő arab hódítók –, hogy azután teljesen
lakatlan településként várja az idő mú-
lását. 1815-ben pl. egy utazó, Claudius
Rich még ép falakat is talált a romhal-
mazok között, és a XIX. századtól kezd-
ve megindult az ásátások és régészeti
feltárások kora e helyen is.

Ugyanakkor, habár pontos történelmi bizonyítékaink nincsenek rá, ám a keresztény hagyományból úgy tudjuk, hogy Péter végül Rómába jutott és ott halt mártírhálált. Tehát valószínű az, hogy itt Rómára gondol, amikor a Babilon jelképes nevet használja.

Másrészt, a Jelenések 17:9-ben a fenevad hét fejről ez áll:

„Itt az elme, amelyben van bölcsesség. A hét fő a hét hegy, amelyen az asszony ül...”

Az ókori klasszikus írók, úgy mint Horatius, Vergilius, Cicero, stb. gyakran említik Rómát úgy, mint a Hét Domb Városát.⁸

Egy másik párhuzam

Másrészt, a Dániel 7. fejezetében a már említett oroszlán, medve és négyfejű, szárnyas párdúc által jelképezett hatalmak után

8 Lásd: Horatius: Carmen Saeculare 7; Vergilius: Aeneidas VI. 782-784; Cicero: Levél Atticus-nak; VI. 5, Propertius: Elégiák, III. 11.

Az ókori Babilon városának a romjai

egy újabb, negyedik következik, amelyet a Szentírás a következő módon ír le:

„Ezek után látám éjszakai látásokban, és ímé, negyedik állat, rettenetes és iszonyú és rendkívül erős; nagy vasfogai valának, falt és zúzott és a maradékot lábaival ösz-

szetaposta, és ez különbözék mind-azoktól az állatoktól, amelyek előtte valának, és tíz szarva vala néki.

*Mialatt a szarvakat szemlélém, ímé, másik **kicsiny szarv** növekedék ki azok között, és három az előbbi szarvak közül kiszakasztaték ő előtte, és ímé, emberszemekhez hasonló szemek valának ebben a szarvban, és nagyokat szóló száj.”* (7-8 vers)

„Látám, hogy ez a szarv hadakozék a szentek ellen, és legyőzé őket. Mígnem eljöve az öreg korú, és az ítélet adaték a magasságos egek szenteinek; és az idő eljöve, és elvevék az országot a szentek.

Így szóla: A negyedik állat negyedik ország lesz e földön, amely különb lesz minden országnál, és megeszi az egész földet, és eltapodja és szétzúzza azt.

A tíz szarv pedig ez: Ebből az országból tíz király támad, és más támad utánok, és az különb lesz mint az előbbie, és három királyt fog megalázni.

*És sokat szól a Felséges ellen és a magasságos egek szenteit megrontja, és **véli, hogy megváltoztatja az időket és törvényt;** és az ő kezébe adatnak **ideig, időkig és fél időig.***

Az ősi Róma hét dombja

De ítélők ülnek és az ő hatalmát elveszik, hogy megrontassék és végleg elvesszen.

Az ország pedig és a hatalom és az egész ég alatt levő országok nagysága átadatik a magasságos egek szentei népének; az ő országa örökkévaló ország, és minden hatalmasság neki szolgál és engedelmeskedik.” (21-27. versek)

A Makedón Sándor alapította, Elő-Indiától az Adriai-tengerig érő, és halála után négy részre szakadt Görög Birodalom után a Római Birodalom következett, mely valódi „vas-birodalomként” taposott és zúzott szét minden ellenállást a Földközi-tenger medencéjében és azon jóval túl – míg neki is eljött az ideje.

Ugyanakkor lehetetlen az, hogy ne tűnjék szembe a hasonlóság e fenevad és a Jelenések 13 és 17 fenevadai között: a Dániel 7 imént bemutatott fenevada is a szenteket támadja, másrészt itt is megjelenik a tíz szarv szimbóluma, melyről megtudjuk, hogy ezek *tíz királyt* jelképeznek.

A pártatlan olvasó gyanúja e ponton egyre inkább Róma felé terelődik: talán nemde ő a Jelenések 13 első fenevada, amelyik a második, földből feljövő, bárányszarvú fenevad dal együtt az utolsó idők globális üldözését viszi végbe a nekik engedelmeskedni nem akarók ellen?

Ezen feltevés igazolásához további jelképeket kell megvizsgálunk: a tíz szarv, a maga előtt három szarvat kitörő kis szarv, és a 42 hónapnyi idő szimbólumait.

A jelképes szarvak azonosítása

A Róma központú hatalomnak két nagy korszakát különböztethetjük meg: a Római Birodalmat, és a Római Pápaság korát.

Az előző kezdetben köztársaság volt (i.e. V. század – i.e. 27),⁹ majd Augustus Cézártól kezdve császársággá lett. Pogány korszaka Nagy Konstantinig tartott (uralom: 306-337), mely után a birodalom hamarosan, legalábbis névlegesen, kereszténnyé vált.

476-ban a Nyugat-Római Birodalom elesett az Itáliai-félszigetre betörő germán törzsek támadása miatt, és a birodalom addigi területeit különböző népek osztották fel egymás között.

⁹ A latin-szabin alapítású Róma kezdetben (kb. i. e 753-tól) király vezette városállam volt, mely később fokozatosan terjeszkedni kezdett a környező etruszk területeken, majd i.e. 510 körül a rómaiak elűzték az utolsó királyt és így Róma köztársasággá lett.

Tíz főbb népről beszélhetünk,¹⁰ vagyis tíz szarvról, melyek a vas-birodalmat jelképező vadállat fejéből nőttek ki, azaz annak bukása után uralkodtak az ő helyén: ezek a herulok, vandálok, osztrogótok, vizigótok, frankok, szuének, alemánok (germánok), angolszászok, lombardok és a burgundok.

Ugyanakkor, a germán (szkír és rúgi) eredetű Odoáker volt az, aki megfosztotta trónjától az utolsó római császárt, Romulus Augustulust, és haláláig mint Itália királya uralkodott. Nem akart császárrá lenni, sőt, a császári jelvényeket Konstantinápolyba küldte, azt üzenvén, hogy többé senkinek sem fognak kelleni, mivel örökre véget ért a Nyugati-Római Császárság.

¹⁰ A fenti lista az egyik lehetséges, és legvalószínűbb felsorolás. Lehet valamennyire különböző listát is összeállítani. A Nyugat-Római Birodalom fokozatos gyengülése és eleste körüli időszak zűrzavaros volt és mozgalmas: a számos nép és törzs ide-oda vándorolt, egymással harcolva, letelepedve vagy tovább üzetve.

Európa az V. század végén

Azonban, ariánus (Szentháromság-tagadó keresztény) lévén, Odoaker és ugyanígy herul és rúgi seregei kezdetől szembenálltak a Rómában keletkezett hatalmi úrt egyre inkább betöltő helyi hatalommal, a római katolikus egyházzal, és annak fejével, a pápasággal.

Még húsz év sem telt el, amikor kelet felől betörték az ugyancsak ariánus osztrogótok, akik legyőzték és szétoszták a herulokat. Királyuk, Teodorik megölte Odoakert, és ő, majd utódai uralkodtak Itáliában

– a pápasággal ugyancsak rossz viszonyban élve.

Eközben, az V. század elején a Földközi-tenger másik partján, Észak-Afrikában az ugyancsak ariánus hitre tért vandálok vetették meg a lábukat, Karthágó központtal. Flottájuk uralta a Földközi-tengert, és rengeteget raboltak – pl. 455-ben magát Rómát is kifosztották. Bántalmazták a katolikus keresztényeket, akik közül sokan a Bizánci Birodalomban kerestek menedéket.

Jusztiniánusz kelet-római császár 533-ban ellenük küldte seregeit, Belizár,¹¹ a tehetséges hadvezér vezetésével aki le is győzte őket, majd 534-ben egy újabb csatában az utolsó vandál király, Gelimer is megadta magát. A tartományuk a Kelet-Római császársághoz csatoltatott, s ezután nemsokára a vandál nép teljesen megsemmisült.

¹¹ Flavius Belisarius (505-565).

**Rómát kifosztják Genserik király vandáljai (455).
Karl Brjullov orosz romantikus festő (1799-1852) műve.**

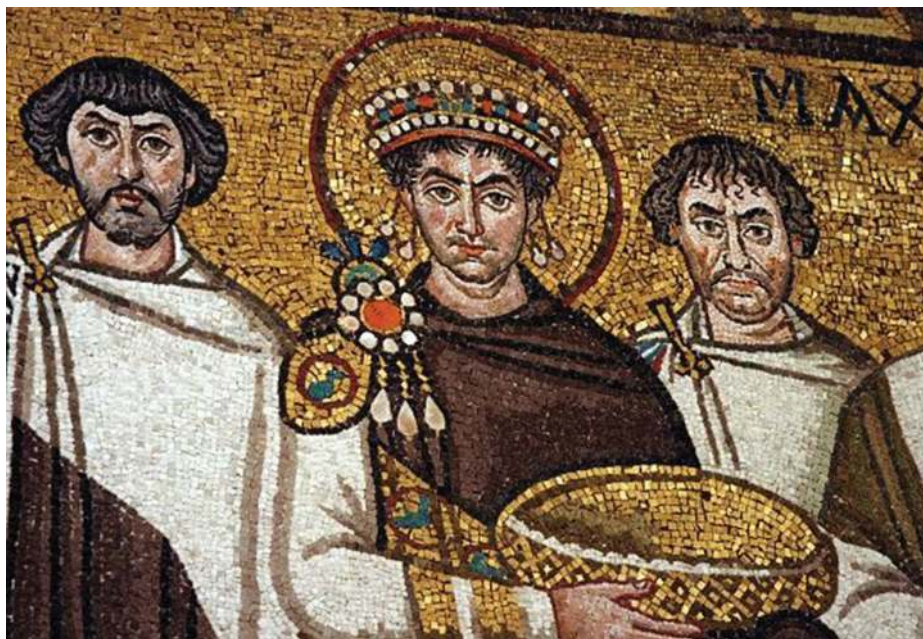
Már a vandálokkal való háborút megelőzően, I. Jusztiniánusz az általa a kereszténység fejének tekintett római pápaság megsegítésére sietett.

A kelet-római seregek éveken át harcoltak az Itáliai-félszigetért, míg végül – egy évig tartó harc árán – 538 márciusában Belizárnak, a talán legnagyobb kelet-római hadvezérnek a segítségével sikerült is a Rómát ostromló osztrogótokat elűzni, és a várost felszabadítani. Később még rövid időre ezen utóbbiak, az 541-ben királylyá választott Totila vezetésével visszatértek, hogy azután ismét – most már Narses¹² bizánci hadvezér seregei által – legyőzessenek, és 554-re e nép is eltűnjék a történelem színpadáról.

¹² Narses (476-573), perzsiai eunuch rabszolgából I. Jusztiniánusz bizalmasává, és a Bizánci Birodalom második emberévé lett sztratégosz (tábornok, vagy katonai kormányzó).

Tehát: a tízből három szarv kitöretik. Először is az osztrogótok pusztították el a herulokat, majd a bizánci seregek a vandálokat és végül ugyanezek az osztrogótokat. Mindhárom nép ariánus, és pápaság-ellenes volt, így hát eltávolításuk lehetővé tette annak a hatalomnak a felemelkedését, amely *különb volt mint az előbbieik*, lévén egy vallási-politikai erő. *Három királyt alázott meg*, azaz sejteni lehet a pápaság többé-kevésbé titkos diplomáciai szerepét a különböző királyok és seregeik közötti harcok kulisszáiban (pl. a pápa Jusztiniánusz segítségét igényelte és kapta is meg, mint fő itáliai szövetségese).

Mindezek után tisztán látható az, hogy a Dániel 7. *kicsiny szarva* az összeomlott Római Birodalomból támadó Római Pápaság.

I. Jusztiniánusz és kísérete. 548-ból származó mozaik a ravennai San Vitale templom falán. Úgy tartják hogy a császár jobb oldalán álló férfi Belizárt, míg a bal oldali Narsest ábrázolja.

A kis szarv tevékenysége

„... a magasságos (egek) ¹³szenteit megrontja, és véli, hogy megváltoztatja az idöket és a törvényt...” (Dániel 7:25)

A szentek, azaz a Bibliához hűséges keresztények pápai Róma általi megrontását, avagy üldözését a *Kereszténység története* című rovatban már eddig is bemutatuk. Több tízmillióra tehető az úgynevezett eretnekek (mint pl. a husziták vagy a valdensek) elleni keresztes hadjáratok, a protestánsok elleni háborúk (mint pl. a német fejedelemségeket letaroló harmincéves háború, 1618-1648 között), és az Inkvizíció megkínzott és/vagy lemészárolt áldozatainak száma. Mindezen sok évszázados vérengzésnek csak a pápaság meggyengüléséhez vezető történelmi események (mint pl. a protestantizmus, és a protestáns országok megerősödése, a nagy katolikus hatalmaknak, úgy mint Franciaországnak és a Habsburg monarchiának egymás ellen

13 Az egek a szerkesztők vagy a fordító által betoldott szó. Valószínű fordítás: *A Magasságos szenteit megrontja...*

való harca, meg a Francia Forradalom) vetettek – egyelőre – véget.

„véli, hogy megváltoztatja az idöket és a törvényt...”

Véli – arámul ¹⁴ *sebar*, azaz gondolja, megpróbálja, törekszik rá. De mire?

„... hogy megváltoztatja az idöket...”

Mit jelenthet ez?

Az egyik lehetséges magyarázat szerint fel kell figyelünk arra, hogy ugyanezt a kifejezést találhatjuk meg az arám nyelvű eredetiben a könyv elején is:

„Szóla Dániel, és monda: Áldott legyen az Istennek neve örökkön örökké: mert övé a bölcsesség és az erő.

És ő változtatja meg az idöket és az idöknél részeit; dönt királyokat és tesz királyokat; ad bölcsesé-

14 Habár az Ószövetség túlnyomó része héberül lett megírva, néhány rész, azaz Dániel 2:4b -7:28, és Ezdrás 4:8 -6:18, s ugyanígy 7:12-26 a héberhez eléggé közel álló, ugyancsak sémita, s az akkori idöknél a Közel- és Közép-Keleten kultúrnyelvként használatos arám (avagy Dániel 2:4 szerint *szíriai*) nyelven lettek megörökítve.

get a bölcsenek és tudományt az értelmeseeknek.” (Dániel 2:20-21)

Az itteni szövegösszefüggésből azt láthatjuk, hogy Isten az, aki dönt az idök megváltoztatásáról, azaz a királyok sorsáról, és Ő a tudomány meg a bölcsesség forrása.

A Dániel 7. kis szarva tehát ezeket a mennynek fenntartott jogokat szeretné kisajátítani.

„és véli hogy megváltoztatja ... a törvényt.”

Ha Isten törvényére gondolunk, elsősorban a Tízparancsolat jut eszünkbe, mely Izráel népének legféltettebb kincseként, az Isten által természetfeletti módon megóvott¹⁵ frigyládába került megőrzésre.¹⁶ Erre a tíz Igére alapszik a teljes Isteni erkölcsi törvény, mely különböző részleteiben és alkalmazási területein a Biblia többi részében fellelhető.

Sátán mindig is gyűlölte Isten törvényét, és mind az angyalokat, mind az embereket az eziránti engedetlenségre próbálta és próbálja rábírn.

Ha a római egyházra gondolunk, beteljesedettnek látjuk-e ezt, a pápaság hatalomra jutása előtt majdnem ezer évvel megírt próféciát?

Kétféle Tízparancsolat...

Íme, hogyan adja vissza a *Római Katolikus Katekizmus* 122. kérdése a 2 Mózes 20-ban levő Tízparancsolatot:

A Katolikus Katekizmusban levő Tízparancsolat

122. Hogyan szól Isten tízparancsolata?

Isten tízparancsolata így szól:

1. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

15 Lásd erről pl. a Bírák 6. és 7. fejezetét.

16 2 Mózes 25:10-16, 5 Mózes 10:1-2

2. Isten nevét hiába ne vedd!
3. Az Úr napját szenteld meg!
4. Atyádat és anyádat tiszteld!
5. Ne ölj!
6. Ne paráználkodj!
7. Ne lopj!
8. Ne hazudj, mások becsületében kárt ne tégy!
9. Felebarátod házastársát ne kívánd!
10. Mások tulajdonát ne kívánd!

(Forrás: Magyar Katolikus Katekizmus, 15. oldal, Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár, www.ppek.hu Nyomtatott eredeti: Szent István Kiadó, 1990)

Az első dolog amit észreveszünk az, hogy a Szentírási szöveghez képest ez egy rövidített, egyszerűsített forma. De rögtön utána más is szembetűnik: itt nem csak egyszerűsítésről van szó, hanem kihagyásról és ködösítésről is. Még hozzá olyan

emberek (katolikusok) számára megírva, akik közül kevesen rendelkeznek Ótestamentummal (általában Újszövetséggel, és különböző imakönyvekkel látják el őket), sőt, a papság nem is bátorítja a híveket az Ószövetség beszerzésére és tanulmányozására.

De vajon miért?

Következzék hát az **eredeti**, Bibliában található Tízparancsolat.

Megjegyzés:

A 16 vers¹⁷ külön parancsolatokra való felosztása nem található meg az eredeti szövegben. Azonban az a tény, hogy Isten valóban tíz parancsolatra gondolt, tehát a szöveget ésszerű módon tíz részre kell osztani, ugyancsak a Bibliából derül ki:

17 A Biblia Igeversekre történő felosztása sem létezett kezdetől, hanem később, a keresztény korszakban tették ezt meg.

„És felírta a táblákra az előbbi írás szerint **a tíz ígét**, amelyeket szólott vala az Úr ti hozzátok a hegyen, a tűznek közepéből a gyülekezésnek napján, és átadá az Úr azokat nékem.” (5 Mózes 10:4)

Itt a teljes szöveget a hagyományos és logikus felosztásban közöljük.

A Bibliában levő Tízparancsolat

„És szólá Isten mindezeket az ígéket, mondván:

I. Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Égyiptomnak földéről, a szolgálat házából.

Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem.

II. Ne csinálj magadnak faragott képet, és semmi hasonlót azokhoz, amelyek fenn az égben, vagy amelyek alant a földön, vagy amelyek a vizekben a föld alatt vannak.

Mise a vatikáni Szent Péter Bazilikában

Ne imádd és ne tiszteld azokat; mert én, az Úr a te Istened, fél-tőn-szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad és negyediziglen, akik engem gyűlölnék.

De irgalmasságot cselekszem ezeriziglen azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolati-mat megtartják.

III. Az Úrnak a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az ő nevét hiába felveszi.

IV. Megemlékezzél a szombat-napról, hogy megszenteljed azt.

Hat napon át munkálkodjál, és végezd minden dolgodat;

De a hetedik nap az Úrnak a te Istenednek szombatja: semmi dolgot se tégy azon se magad, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se barmod, se jövevényed, aki a te kapuidon belül van;

Mert hat napon teremte az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék. Azért megáldá az Úr a szombat napját, és megszentelé azt.

V. Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr a te Istened ad te néked.

VI. Ne ölj.

VII. Ne paráználkodjál.

VIII. Ne lopj.

IX. Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot.

X. Ne kívánd a te felebarátodnak házát. Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét, se szolgáját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a te felebarátodé." (2 Mózes 20:1-17)

Milyen csodálatos, hogy Isten saját maga mondta el e parancso-

latokat a Sínaj előtt álló több milliós nép füle hallatára, sőt, ezután a saját ujjával írta le azokat!

„Mikor pedig elvégezte vele való beszédét a Sinai hegyen, által adá Mózesnek a bizonyság két tábláját, az **Isten ujjával írt** kőtáblákat.” (2 Mózes 31:18)

Nem gondoljuk-e, hogy itt egy rendkívül fontos kijelentésről van szó?

Hogy is gondolhatja bármely földi tekintély azt, hogy ezen lenne joga változtatni?

Márpedig Róma ezt tette és ma is ragaszkodik e változtatáshoz. Valóban, az akarata ellenére rengeteg nyelvre lefordított és a világon az utóbbi több mint kétszáz év alatt a protestáns Bibliatársaságok által sok száz millió példányban eltejesztett Bibliákban nem módosíthatja a szöveget: ám teszi ezt azon százmilliók

Vatikán, Szent Péter tér

vallásos tanítása esetében, kik felett lelki hatalmat gyakorol.

Mit veszünk hát észre?

A Katolikus Katekizmus amúgy is lerövidített szövege **teljesen kihagyja a második**, a mennyei vagy földi dolgok kiabrázolásáról és vallásos tiszteletéről szóló parancsot!

Újból kérdezhetjük: vajon miért?

Ha erre valaki nem tudná rögtön a választ, menjen csak be egy szobrokkal és szentképekkel teli katolikus templomba, s rádöbben arra, miért is kényelmetlen e parancsolat Róma számára.

Hogy mégis tíz parancsolat maradjon a Tízparancsolatból, a tizedik, *Ne kívánd...* parancsolatot **kettéosztotta** eme egyház...

A második nagy változtatás azonban szinte minden felekezetet – azaz nem csak a katolikus és a hitében hozzá oly közel álló görögkeletit –, hanem a protestánsok nagy részét is érinti.

Ez pedig, mint láthatjuk, **a negyedik** – a fent idézett katekizmusban **harmadikká vált** – parancsolat, mely a Teremtéskor megáldott és megszentelt szombatnap megszentelésére vonatkozik.

A katolikus katekizmus tízparancsolatában az *Úr napja* kifejezést találjuk a Bibliában levő *szombatnap* helyett. Vajon melyik napra gondoltak a szerzők?

Rögtön kiderül ez a parancsolatok magyarázatából. Idézzük hát az illető katekizmus 138-141. kérdéseit és válaszait.

A 3. parancsolat

138. Mit parancsol Isten a harmadik parancsolattal?

Isten a harmadik parancsolattal azt parancsolja, hogy az

A spanyol Inkvizíció működése

Úr napját, **vagyis a vasárnapot** szenteljük meg.

139. Hogyan kell a vasárnapot megszentelnünk?

A vasárnapot szentmisén való részvétellel, pihenéssel és a családi közösség ápolásával szenteljük meg.

140. Ki vétkezik Isten harmadik parancsolata ellen?

Az vétkezik Isten harmadik parancsolata ellen, aki elhanyagolja a szentmisét és fizikai vagy szellemi munkát tartósan végez.

141. Mikor szabad vasárnap is dolgozni?

Akkor szabad vasárnap is dolgozni, ha a felebaráti szeretet vagy a közösség szolgálata megkívánja.

Kedves Olvasók!

Önök szerint megtalálható-e a Biblia valamely versében a negyedik parancsolat szombatjának vasárnapra való megváltoztatása?

Harminc éve olvasom a Bibliát, és 1991-től évente újra meg újra kiolvasom, de ilyesmit még nem találtam benne. Hanem, amint lapunkban korábban írtunk

róla, e változtatás fokozatosan következett be, és különösen a Napisten-imádó Nagy Konstantin 321-beli mediolanumi, „a Nap tiszteletre méltó napjának” megünneplésére hivatott rendelete hatására felgyorsult, majd a római központú keresztény egyház szentesítette azt a VI. században.

Ha ma rákérdezzünk, akkor mind a katolikus, mind a protestáns lelkészek, teológusok azt fogják válaszolni, hogy Jézus feltámadása megünneplésére kell nekünk a vasárnapot tartani a szombat helyett, és hogy ezt már az apostoli időktől kezdve gyakorolták.

Én mindig két Igeverset kértem ehhez. Egy: amelyik kijelenti, hogy a szombat többé már nem szent. Kettő: amelyik megparancsolja, hogy a szombat helyett (feltehetően a Golgotai áldozat óta) a hét első napját kell megszentelnünk.

Ilyen verseket sosem mutatott nekem senki, mivel nem léteznek. Másrészt, a változtatásnak Biblikus ízet kölcsönözni akaró, a protestáns oldalról jövő próbálkozások újabban átragadtak a

katolikus érvelőkre is, beleértve Ferenc pápát is.

De régebben, az ökumenizmus korszaka előtt a római katolikusok másként, szerintem őszintebben szóltak. Idézzünk az alábbiakban néhány, eredetileg angolul közölt kijelentést:

„A Katolikus Egyház, a protestánsok megjelenése előtt több száz évvel az isteni küldetésénél fogva megváltoztatta a szombatot vasárnapra. Így a keresztény nyugalomnap (a vasárnap) a mai napig a Katolikus Egyház elismert hagyatéka... a protestánsok pedig egy szóval sem tiltakoznak” (The Catholic Mirror, 1893.szept.23.).

„Elovashatod a Bibliát Mózes első könyvétől a Jelenések végéig, és nem fogsz olyan felhatalmazást találni, ami a vasárnap megszentelésére szólítana. A Biblia a szombat

vallásos megtartását követeli, azt a napot, amit mi, katolikusok soha nem tartunk meg” (James Cardinal Gibbons, The Faith of our Fathers, p.111.).

„Az érvek és józan ész alapján el kellene fogadni az egyiket a következők közül: vagy a protestantizmust és vele a szombatünneplést, vagy a katolicizmust és a vasárnapünneplést. A kompromisszum lehetetlen” (James Cardinal Gibbons, Catholic Mirror, 1893. dec. 23.).

„A Bibliában sehol nem találjuk azt, hogy Krisztus vagy az apostolok elrendelték volna a szombat, mint nyugalomnap vasárnapra való áthelyezését. Isten Mózesen keresztül azt a parancsot adta számunkra, hogy a hét hetedik napját, a szombatot szenteljük meg. Ma a legtöbb keresztény a vasárnapot tartja meg, mert azt a katolikus egyház kijelentette – Bibliai alap nélkül” (Catholic Virginian, 1947. okt. 3.).

„A vasárnap nem az Írásokon, hanem a tradíción alapul, és határozottan katolikus intézmény. Mivel nincs Bibliai utasítás a nyugalomnap első napra való áthelyezésére, a protestánsoknak szombatot kellene tartaniuk és a katolikusokat meghagyni a vasárnapünneplésre” (Catholic Record, 1893. szept. 17.).

A szombatvasárnap kérdéséről sokat

lehet vitázni, ha valaki éppen ezt akarja. De az őszinte, üdvözlőni vágyó olvasó előtt ott áll Isten világos Tízparancsolata. Létezik-e evilági tekintély mely fel lenne jogosítva megváltoztatására? Vagy talán úgy gondoljuk, hogy Isten előtt nem számít az, ha egy-két parancsolatát a tízből áthágjuk?

„Mert ha valaki az egész törvényt megtartja is, de vét egy ellen, az egésznek megromlásában bűnös. Mert aki ezt mondotta: Ne paráználkodjál, ezt is mondotta: Ne ölj. És ha nem paráználkodik, de ölj, törvénszegővé lettél.” (Jakab 2:10-11)

Pál apostol pedig ekként figyelmeztet:

„Ne csaljon meg titeket senki semmiképpen. Mert nem jön az eladdig (vagyis Jézus Krisztus), míg nem bekövetkezik előbb a szakadás, és megjelenik a bűn embere, a veszedelemnek fia,

Aki ellene veti és fölébe emeli magát mindannak, ami Istennek vagy istentiszteletre méltónak mondatik, annyira, hogy maga ül be mint Isten az Isten templomába, Isten gyanánt mutogatván magát. (...)

És akkor fog megjelenni a törvénytaposó, akit megemészt az Úr az ő szájának lehelletével, és megsemmisít az ő megjelenésének feltűnésével;

Akinek eljövetele a Sátán ereje által van, a hazugságnak minden hatalmával, jeleivel és csodáival, és a gonoszságnak minden csalárdságával azok között, akik elvesznek; mivelhogynem fogadták be az igazságnak szeretetét az ő idvességökre.” (2 Thesszalónika 2:3-4, 8-10)

A fenti versek elmondják: az Úr Jézus második eljövetelét meg kell előznie a hitbeli szakadásnak. Meg kell jelennie a bűn emberének, aki Isten gyanánt mutogatja magát. A törvénytaposónak, akit csak az

Máig fennmaradt kínzókamra (Olaszország)

Úr megjelenése fog elpusztítani. Csakhogy tévelygéseit mindazok követik, akik nem fogadták be az igazság szeretetét.

Mi kik között szeretnénk lenni?

Az 1260 nap

A kis szarv által képviselt hatalom azonosítása érdekében végezetül figyeljük meg a következő, már idézett verset:

„...és a magasságos (egek) szentit megrontja (...) és az ő kezébe adatnak ideig, időkig, és fél időig.” (Dániel 7:25)

Milyen időtartamról lehet itt szó, amelynek folyamán a szentek ezen ellenségük kezébe adatnak?

A már ugyancsak említett Jelenések 13:5-ben eme szentek ellen hadakozó fenevadról ezt olvasuk:

„... és adaték néki hatalom, hogy cselekedjék negyvenkét hónapig.”

Jelenések 12-ben a sárkány, vagyis az ördög, a Napba öltözött asszonyt (a tiszta Egyházat) kergeti. Az asszony a pusztába menekül, ahol „Istentől készített helye van, hogy ott táplálják őt ezer kétszáz hatvan napig” (6. vers), vagy ugyanígy, „ideig, időkig, és az időnek feléig” (14. vers).

A negyvenkét hónap, az ezerkétszázhatvan nap, vagy az idő, idők és fél idő ugyanazt az időtartamot jelenti.

Ezékiel 4. fejezetében Isten egy jelképes prófétai cseledetre hívja fel Ezékielt: összesen 430 napig kell az oldalán feküdni, hogy így viselje Izrael és Júda házának vétkeit. Majd az Úr így szól: „Egy-egy napot egy-egy esztendőül számítottam neked.” (6. vers)

4 Mózes 14-ben pedig a Kánaánba küldött kémek és a nép hűtlensége miatt, Isten a negyven évi vándorlás büntetését szabja Izraelre, így indokolva azt:

„A napok száma szerint, amelyeken megkémllették a földet, (tudniillik negyven napon, egy-egy napért egy-egy esztendő), negyven esztendeig hordozátok a ti hamisságotoknak büntetését...” (34. vers)

Mindkét helyen a nap-év megfelelőt látjuk Isten döntésével kapcsolatban. Ezt az elvet a **prófétai nap** elvének hívjuk, melynek hossza egy zsidó naptári év. Míg a mi évünk jelenleg 365, és négyévenként 366 napból áll, a zsidók éve tizenkét, harminc napos hónapból tevődött össze. Emiatt bizonyos időközönként egy-egy tizenharmadik hónapot is be kellett iktatniuk, azért, hogy az időeltolódást kiküszöböljék.

Nos, ha a a 42 hónapot beszorozzuk 30 nappal, akkor pontosan 1260-at kapunk.

Ha az *idő, idők, és fél idő* kifejezésben az *idő* (arámul *iddan*) szót

évnek értjük – mint ahogy a Nabukodonozor király hét ideig tartó örülete esetén is az *iddan*-t évnek tekintik¹⁸ – és az *időket* (ahogy egyes fordítók teszik) „*két időnek*”,¹⁹ akkor itt három és

18 „Az ő emberi szíve változzék el, és baromnak szíve adassék néki, és hét idő múljon el felette.” (Dániel 4:13)

19 Pl. az RSV angol Bibliában is így van, a fordítók azzal érvelve, hogy a *maszórétáknak* (az Ószövetség zsidó másolóinak) utólagos pontozása nem volt

Az ellenreformáció vallásüldözése idején, 1675-ben Nápolyba elhurcolt 41 magyar református és evangélikus lelkész gályarabságát megörökítő, 1895-ben állíttatott emlékoszlop Debrecenben.

fél évről van szó, amely a maga során $1 \times 12 + 2 \times 12 + 6 = 42$ hónap, azaz 1260 prófétai nap – vagyis 1260 szó szerinti év.

Tehát: a szentek üldözése, és a kis szarv hatalma 1260 naptári évig tart.

De mikor kezdődik és végződik e korszak?

helyes, mivel nem egy többesszámú, hanem egy duális, azaz kettős *idan*-ként kellett volna tekinteniük e szóra.

A megprófétált időszak kezdete és vége

Térjünk vissza most a három szarv – herul, vandál, és osztrogót királyságok – kitöréséhez, megsemmisítéséhez!

Mikor lett az, hogy Rómában már nem volt császár, de egyéb, a római püspököt korlátozó idegen hatalom sem?

Egy évi, 537 márciusától tartó csatázást követően, 538 márciusában Belizár bizánci seregei meghátrálásra kényszerítik a Rómát ostromló gótokat. A már előző évtől a püspöki székhelyen ülő Vigiliusz pápa ekkortól teljes szabadságot élvez, és I. Jusztiniánusz hathatós támogatását is a magáénak tudja.

Kijelenthetjük, hogy ez az az időpont, amikortól kezdve a római pápaság az általa áhított erőre kap, mely egyre csak növekszik a XI-XIII. századokban bekövetkezett hatalmi csúcsig.

**Louis Berthier tábornok
(1753-1815)**

De lássuk csak az illető időszak végét. Adjuk hozzá az 1260 évet az 538-as évszámhoz!

$$538 + 1260 = 1798$$

1798...? Hmm... Vajon mi történhetett akkor?

Javában tartottak Napóleon háborúi, amikor is a francia csapatok, Louis Berthier tábornok vezetésével, Rómáig értek. Február 10-én elfoglalták a várost és a Vatikánt, és 15-én kihirdették francia forradalmi mintára a Római Köztársaságot. Berthier felszólította a pápát, mondjon le világi (temporális) hatalmáról, de miután ez elutasította a kérést, letartóztatta. Ezek után Berthier az idős VI. Piuszt Labrador márkijára bízta, aki hónapokon át tartó utazás során Valence-ba, francia földre hurcolta, ahol a megérkezése után hat héttel, a következő év augusztusában, 81 éves korában meg is halt.

Tehát: Belizár győzelme és VI. Piusz foglyul ejtése között szinte napra pontosan 1260 év telt el!

És még egy dolog. Emlékszünk-e még Kis Pipinre? A Bizánci Birodalmat követően a frankok vették át az egyház feletti védőszerepet, és az említett frank király győzte le 754-ben és 756-ban a Rómát sanyargató lombardokat (longobárdokat), megalapítva a tőlük visszavett Ravennai Exarchátus volt területeiből a Pápai Államot.

Mennyire megrázó gondolat az, hogy éppen a pápaság „legkedvesebb leánya”, a francia nép volt az, amely révén Róma később a halálos csapást is megkapta...!

Habár a forgandó hadiszerencse és változó politikai helyzet miatt a Pápai Állam már 1800 júniusában, a következő pápa, VII. Piusz alatt visszaállíttatik, a XIX. században a pápaság már csak árnyéka a régi, középkori valójának. Szerte Európában kitörnek a polgári és liberális forradalmak, és a sorra megszülető

demokráciák és a nagy változások meghozzák a XX. századra, de különösen az 1962-es II. Vati-

A leghosszabb ideig uralkodott, ám a franciák fogságában elhunyt pápa, VI. Piusz (eredeti nevén Giovanni Angelo Braschi, 1717-1799)

káni Zsinattól kezdődően, Róma teljesen új, kifele nyitó, látszólag toleráns, világbékéért küzdő, szerető arculatát – mely már távolról sem emlékeztet a hajdani üldözött, rettegett vallási és politikai hatalomra.

Idézzük most újból a Jelenések 13:3-at:

„És látám, hogy egy az ő fejei közül mintegy halálos sebbel megsebesítették; de az ő halálos sebe meggyógyították; és csodálván, az egész föld követé a fenevadat.”

Mi már tanúi vagyunk a teljes begyógyulásának, és különösen II. János Pál, az „utazó pápa” kora óta annak is, hogy a nemzetközi politikai fórumokon, és a világ legtöbb országában, vallástól függetlenül, a vezetőktől kezdve az egyszerű emberek jórészéig, Róma Egyházának feje mily elismerésnek és rokonszenvnek örvend.

Mi következik hát ezután...?

A másik, Rómával összefogó fenevad kilétéről, és a történelmet lezáró eseményekről a következő cikkünkben beszélünk majd.

Utószó

Isten egyformán szeret mindenkit, vallástól, faji és nemzeti hovatartozástól függetlenül. A katolikus egyházban, éppen úgy mint a többi felekezetben vagy vallásban, megtalálhatók azok, akik szeretik Istent és felebarátaikat, és ott lesznek majd a

mennyben. A katolikus egyház számos értékes, példamutató életű jellemes embert is jelent: gondoljunk csak Kalkuttai Terézre, Bőjte Csabára vagy Márton Áron püspökre.

A mai katolikus hívőket, de a papokat és az egyház vezetőit sem lehet hibáztatni az elmúlt századok bűneiért, a vallásháborúkért és az elnyomásért.

Ugyanakkor, Isten ma mindannyiunkat arra hív, hogy az Ő Igéje, a Szentírás alapján Őneki szeretetből engedelmeskedjünk.

Erre pedig csak a megtérő, bűnbánó, újjászületett szív képes.

„Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát.” (Máté 7:21)

„Felele Jézus és monda néki: Bizony, bizony mondom néked: ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.” (János 3:3)

(Folytatjuk)

Jancsó Erik

Szombatünneplés a kereszténység évszázadaiban

A vasárnapünneplés a kereszténységen belül elkezdődött már a Krisztus utáni második században. Ekkor, főleg a Bar-Kochba felkelés miatt a Római Birodalomban elindult nagyarányú zsidóüldözés miatt, egyer több keresztény nem akarta azt, hogy a zsidóság egy ágának tekintsék őket, s ezért távolodni próbáltak a zsidókat azonosító jellegzetességektől, mint pl. a szombattartás. A negyedik században, Krisztus után 321 március 7-én, Constantinus császár kiadott egy törvényt, amelyben elrendelte a Nap napjának az ünneplését a birodalom számára. Az ezutáni évszázadokban több zsinaton újra megerősítették a vasárnapünneplés kötelező voltát. Azonban továbbra is voltak szombatünneplő csoportok, különösen a Római Birodalom határain kívül, például a kínai, és az indiai nesztorianusok között. A kelta egyházban is létezett szombatünneplés a hetedik században. Szent Kolumbáról fel van jegyezve, hogy a szombatot

ünnepelte, és ezt szabályként meghagyta.

A kilencedik és tizedik században az egyházban többen szükségét érezték annak, hogy prédikációkat írjanak a judaista csoportok ellen. Fulbertus is prédikált ellenük. Ezek a csoportok

elfogadták az ószövetségi törvényeket anélkül, hogy kapcsolatban lettek volna a zsidókkal. A középkor további szakaszában is voltak szombatot ünneplő közösségek, közöttük a valdensek és a lollardok, pontosabban ezeknek egyes csoportjaik, akik a bibliai szombatot tartották meg.

A tizenötödik században Skandináviában is voltak hozzájuk hasonlóak. 1443-ban Bergenben, egy tartományi zsinaton a résztvevők

A szombat előestéje. Alexander Johnston skót festőművész (1815-1891) alkotása.

elítélték a szombat megtartóit. Ugyanebben az évszázadban egyesek Litvániában is szombatot ünnepeltek, és az egyház megpróbálta rábírní őket ünneplésük megváltoztatására. Egyes anabaptisták is a szombat megtartói voltak.

Az 1520-as évek második felében Oswald Glait és Andreas Fischer az Úr szombatja mellett érvelt. A spanyolországi Sevilla-ban Mario Valoso az 1540-es években a reformáció szellemében kezdett prédikálni, és azt hirdette, hogy a szombat Isten által alapított intézmény, amit tiszteletben kell tartani és meg kell ünnepelni.

Erdélyben a szombatosság a 16-ik századtól kezdett feltűnni. A székelyföldi Szenterzsébeten volt egy Eőssy András nevű földesúr, aki a Bibliát olvasva meggyőződött a szombat igazságáról. Dávid Ferenc legrégebbi hívei közé tartozott. Főként Matthias-vehe Grilius hitelvei indították el ezen az úton, aki Heidelbergből menekült Erdélybe, és 1578-1579 között Kolozsváron talált menedéket. Szombatünneplő volt, és ő indította el Eőssyt a Biblia kutatásában.

Követői 1580-tól az 1620-as évekig tartó időszakban ezt vallották: a zsidóktól abban különböznek, hogy Jézust Krisztusnak ismerik el, a többi keresztényektől pedig abban, hogy az Isten törvényeiből kiírt parancsolatok szerint kívánnak élni, melyeket minden nemzetekből való embereknek meg kell tartaniuk, akik üdvözülni akarnak. Tartózkodtak a tisztátalan eledelektől, és megtartották az ótestamentumi ünnepeket. Ez az új hit főleg a székelyek közt terjedt, Udvarhelytől kezdve a mai Maros megyén át, de Tordán és Kolozsváron is voltak hívei.

Eőssy Andrásnak volt azonban egy fogadott fia és örököse, Péchi

Simon. Valószínűleg 1570 és 1643 között élt. Az ő hatására történt az, hogy a szombatosok hite teljesen a zsidóság irányába tolódott el, annyira, hogy végül már csak az Ószövetséget fogadták el szent könyvnek. Az 1600-as években voltak szombatünneplő puritán gyülekezetek is. Az üldözések miatt ezek közül többen Amerikába menekültek, ahova 1664-ben érkezett meg a menekültek első csoportja. 1671-ben megalapított

A bözödújfalusi Kovács András, a székely szombatosok leszármazottja könyvet írt őseiről a hetvenes évek végén.

A borítón az egyik utolsó székely szombatos, valószínűleg az író nagynénjének fotója látható.

ták az első hetednapot ünneplő baptista gyülekezetet. Létszámuk egyre nőtt. 1840-ben már 3500-an voltak.

A hetedik napot ünneplő baptisták közvetítésével lett szombatünneplő a Krisztus visszajövetelét váró millerita (William Miller-vezette) ébredési mozgalomból megmaradtak egyik csoportja. Ezen hívők felismerték, hogy a szombat nem egyszerűen a munkaszünet, vagy az Istentisztelet napja, hanem a Krisztussal való találkozás napja is, a teremő Jézus Krisztus

szombatja - amelynek Ő az Ura. Ezeket nevezzük ma hetednapot ünneplő adventistáknak.

László Jenő,
nyugdíjas, Kolozsvár

Függelék

Székely szombatosok

A Reformáció és az azt követő évszázadok magukkal hozták a Biblia széleskörű tanulmányozását. A felnőttkeresztséget újrafelfedező anabaptistákon túl, a szombat igazságára is számos helyen figyeltek, úgy mint pl. a lengyel, orosz és cseh szombatosság esetében (molokánusok, szubbotnyikok, ábrahámíták), s ugyanígy Angliában és Amerikában.

Ugyanez történt Erdélyben is.

Az akkor már húsz-harminceszresre felduzzadt székely szombatos felekezet ellen I. Rákóczi György indította el az üldözést 1638-ban. Habár az akkori Európában a katolikus hatalmak vallásüldözése keretében dúló mészárlásokkal és kínzásokkal ellentétben, a református fejedelemség csupán vagyonelkobzással, börtönnel, száműzetéssel sújtotta a valamely bevett felekezetbe áttérni nem akarókat, ez is elég volt ahhoz, hogy az új vallás szinte teljesen eltűnjön. A legtöbben unitáriusokká lettek, mások pedig kivándoroltak Moldvába, Törökországba, vagy még távolabbra. Egyesek, a színlelt áttérés ellenére itt gyakorolták titokban hitüket.

1868-ra már csak Bözödújfaluban maradtak meg: ekkor 39 család, azaz összesen 170 lélek, azért hogy hitüket szabadon gyakorolhassák, áttértek az állam által az 1867-es emancipációs törvény keretében hivatalosan is engedélyezett zsidó vallásra.

Ludwig R. Conradi (1856-1939) német származású, Amerikába kivándorolt adventista lelkész és misszionárius 1890-ben még találkozott Bözödújfalun annak az öt szombatos családnak a képviselőivel, akik társaiktól eltérően nem tértek át a zsidó vallásra.

A második világháború idején a bözödújfalusi szombatosok - kivétel nélkül szegénysorsú gazdálkodó emberek – nagyon nehéz helyzetbe kerültek. Rajtuk Degre Alajos igazságügyi minisztériumi titkár, és Ráduly István bözödújfalusi plébános próbált segíteni, ám

a legtöbben így is Auschwitzban veszítették életüket.

A bözödújfalusi szombatosok utolsó leszármazottai közül megemlíthetjük Bözödi György író (1913-1989), és Kovács András író, újságíró (1926-2004).

(J.E.)

Kalotaszegi mese

A busz

A mai mesénk egy gerilla-háborúktól sújtott latin-amerikai országba vezet el. Itt is mindig a szegény nép szenved. A kormánycsapatok bevonulnak egy területre, embereket soroznak be, el kell szállásolni őket. Majd a helyükbe felkelők érkeznek, s ezek bosszút állnak a népen, amiért az ellenséget „segítette”. Majd másik felkelő frakció érkezik, és így tovább. Például Kolumbiában a számos frakció évtizedeken át tartó belháborúja tette tönkre az országot...

A régi busz nehezen haladt a dzsungelen át vezető földúton. Hirtelen géppisztolyt szegező fegyveresek állták el útját.

– Állj! Mindenki szálljon le!

A megrémült emberek lefele botorkáltak, közöttük egy hívó lánnyal, Diana Aguirre-val.

– Mind kinyírunk most titeket!

– üvöltötte az egyik gerilla.

Mit éreztünk volna az utasok helyében? A halál közelségén túl, Diana ekkor egy hangot hallott, mely a fülébe súgta: „*Segíts a néninek!*” A lány hátrafordult, de senki sem állt mögötte. Ám a buszból éppen akkor próbált egy idős, púpos asszony leszállni. Viszszament, és segített neki, majd ugyanígy lesegített egy kisgyere-

kes anyát, és további néhány gyereket meg időst. Ezután megfordult, és akkor látta, hogy a gerillák megdöbbenve állnak, leengedett fegyverrel. Majd egy vezényszóra megfordultak, és eltűntek az őserdő ösvényein.

Ezzel a rövid történettel búcsúzunk tőletek, kedves kalotaszegiek, és a hamarosan elkezdődő új esztendő egyik napján se feledjük el a csodálatos igazságot, mely szerint: „... *legnagyobb a szeretet.*” (1 Korintus 13:13)

(J.E.)

Kedves Olvasók!

A 2019 május – 2020 május időszakra a *Kalotaszeg Reménye* havilap minimális előállítási költsége **25 lej**, melyet lapterjesztőinknek lehet átnyújtani. Köszönjük hogy eddig is velünk tartottak, és az Úr áldását kívánjuk mindenki számára.

Kedves Kalotaszegiek!

Régi kerámiát, kancsókat, tányérokat, régi kályhát, kályhacsempéket, festett bútort, népviseletet, textiliákat és egyéb néprajzi vagy polgári régiségeket vásárolok.

Tisztelettel, Vigh István,
tel. 0745 397 133

Kedves Olvasók!

Szeretettel várjuk jelentkezésüket a Sola Scriptura levelező Bibliaiskolába. Kérésüket a következő címre küldhetik: Sola Scriptura, C.P. 415, O.P. 1, Cluj-Napoca, 400 750. Tudakozódni lehet László Jenőnél, tel. 0741 059 177.

Újévi jókívánság

Közelgődik az év vége. Vajon mi vár ránk az elkövetkező esztendőben?

Elsősorban tekintsünk vissza az eddig eltelt időre: tapasztalhattuk-e egész életünkön át Isten őrzését?

Elmondhatjuk-e úgy, amint Sámuel próféta is tette:

„Mindaddig megsegített minket az Úr”? (1 Sámuel 7:12)

Iz, Aki velünk volt, és kirendelte mindennapi szükségleteinket, ezután sem fog elhagyni. Csak bízzuk Rá magunkat teljes hittel és bizalommal. Iz Úr áldja meg mindannyiunk életét, hogy a jövő év a Vele való járás csodálatos tapasztalatait hozza el számunkra!

„Semmi felől ne aggódjatok, hanem imádságotokban és kö-

Minden kedves olvasónknak boldog újévet kíván 2020-ra a Kalotaszeg Reménye szerkesztősége!

nyörgéseinkben minden alkalommal hálaadással tárjatók fel kívánságaitokat az Isten előtt. És az Istennel békességgel, mely

minden értelmet felül halad, meg fogja őrizni szívteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban.” (Filippi 4:6-7)

Kalotaszeg: Nádasmente: Kisbács, Szucság, Méra, Vista, Türe, Mákó, Bogártelke, Daróc, Inaktelke, Egeres-Gyártelep, Egeres-falu, Jegenye. **Peremvidék:** Kajántó és Györgyfalva. **Havasfalja és környéke:** Szászfenes, Magyarlóna, Magyarfenes, Tordaszentlászló, Léta, Gyalu, Magyarapus, Kiskapus, Gyeróvásárhely. **Felszeg:** Gyerómonostor, Kőrösfő, Sárvasár, Nyárszó, Bánffyahunyad, Kalotadámos, Jákótelke, Magyarvalkó, Kalotaszentkirály, Magyarókerke. **Alszeg (Más vidéke):** Ketesd, Bikal, Zsobok, Sztána, Farnas, Kispetri, Nagypetri, Váralmás, Bábon, Középlak, Zsombor.

Kalotaszeg Reménye

Szerkesztő: **Jancsó Erik**

Tel: **0749 021 935**

E-mail:

kalotaszegremeny@gmail.com

Minden eddigi lapszám elolvasható és ingyenesen letölthető a

www.kalotaszegremeny.ro honlapról.

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12 (szám)

Bankszámla: Asociația „Pro Scriptura”. Conturi Banca Transilvania: RO 72 BTRL RON CRT 0383 906 901 (lejben), RO 22 BTRL EUR CRT 0383 906 901 (euróban).

ISSN/ISSN-L: 2501-3041

Készült: a *Viața și Sănătatea* Kiadó nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A *Kalotaszeg Reménye* egy magánkezdemenyvezésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, ez utóbbi jobb megismerésével együtt, kiemelve egyúttal Kalotaszeg keresztényi és szellemi értékeit is (templomok, tájak, reprezentatív épületek, Istent dicsőítő irodalmi alkotások, stb). Ugyanakkor, mivel az *Igemagyarázatok* a szerkesztő és a szerzők személyes meglátását tükrözik, bizonyos tekintetben különbözhetnek egyik vagy másik történelmi Egyház vagy egyéb felekezetek álláspontjától.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kérdéseiket telefonhívás, SMS, e-mail avagy postai levél útján, a fenti címen. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Kalotaszeg Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a Bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.